TOLEO FUPI

WANAWAKE, TUSAMEHENI!

MWANAMUME NA
MWANAMKE KATIKA
NDOA NA KANISANI
KIFUPI. KINAELEWEKA. KINASAIDIA.

HANS-JÖRG RONSDORF

WANAWAKE, TUSAMEHENI!

Toleo fupi

Mwanamume na mwanamke katika ndoa na kanisani

Kifupi. Kinaeleweka. Kinasaidia.

Hans-Jörg Ronsdorf

Kitabu kilichochapishwa (kwa Kijerumani) kinaweza kuagizwa kwenye www.hans-joerg-ronsdorf.de

Kwa € 3.80, gharama ya posta ni ya ziada.

Toleo la Kijerumani linapatikana pia kama kitabu pepe cha Kindle.

Toleo la nne, Novemba 2026 (toleo la Kijerumani)

Imetafsiriwa kutoka Kijerumani, 2026 – kinapatikana bure kwenye www.hans-joerg-ronsdorf.de

© Hans-Jörg Ronsdorf – haki zote zimehifadhiwa.

Albis 6½, 87477 Sulzberg

Mpangilio wa maandishi: Hans-Jörg Ronsdorf

Mawasiliano kwa barua pepe: hj-ronsdorf@t-online.de

ISBN ya toleo la Kijerumani 978-3-9820715-6-5

Muundo wa jalada: Tobias Stricker

Usahihishaji: Gabriele Singer

Uchapishaji: www.wir-machen-druck.de

Tafsiri ya Biblia iliyotumika katika toleo la Kijerumani, isipokuwa imeonyeshwa vinginevyo:

Elberfelder Übersetzung, Edition CSV, Hückeswagen www.csv-bibel.de (tafsiri ya Biblia ya Kijerumani)

Katika tafsiri hii ya Kiswahili, mistari ya Biblia inafuata lugha ya Swahili Union Version (SUV), lakini imelinganishwa na maneno ya Biblia ya Kijerumani aliyonukuu mwandishi.

YALIYOMO

1 Dibaji – Kwa nini kitabu kingine tena? **6**

2 Msingi wetu – tunategemea nini? **9**

3 Kurudi mwanzoni – kile Mungu alichotaka **11**

4 Mpangilio wa uumbaji – kama upo, ni upi? **15**

5 Kile kitakachokuja – lakini Mungu hakukitaka kamwe **17**

6 Yesu, Kristo, na wanawake **23**
6.1 Mwanamke Msamaria kwenye kisima cha Yakobo **24**
6.2 Miguuni pa Yesu – Martha na Mariamu **25**
6.3 Mariamu Magdalene, mtume wa kike wa mitume **25**

7 Kanisa kama bibi arusi na huduma ya wanawake **27**
7.1 Paulo na watenda kazi wenzake wanawake **27**
7.1.1 Fibi – shemasi mwanamke, kiongozi na mbeba barua 28
7.1.2 Wanandoa wa kuigwa: Priska na Akila 29
7.1.3 Yunia – mtume wa kike anayeheshimiwa 29

8 Je, kuna amri ya kunyamaza kwa dada? **31**
8.1 Kupima unabii **32**
8.2 Mistari 34 na 35 ni nukuu? **33**
8.3 Mistari 34 na 35 iliingizwa baadaye? **34**

9 Je, kuna katazo la kufundisha kwa dada? **37**

10 Ukuhani wa waamini wote **42**

11 Je, dada wanaruhusiwa kuwa wazee wanawake? **44**

12 Kufunika kichwa – bado leo? **48**

13 Mwanamume kama kichwa – unyenyekevu wa upande mmoja? **55**

14 Hakuna mtu mume wala mtu mke **59**

15 Ungamo letu la hatia **62**

16 Mwisho **64**

17 Vitabu vingine vya mwandishi **68**

1 Dibaji – Kwa nini kitabu kingine tena?

Mwezi Novemba 2020 kitabu changu "*Wanawake, Tusameheni!*" (Frauen, vergebt uns!) kilitoka. Kama nilivyotarajia, kutoelewa na hata hasira havikukosekana. Kwa maana ndugu waaminifu kwa Biblia walijiona kana kwamba jina hilo la kitabu limewafanya mateka. Kwa nini waombe msamaha, ikiwa mtazamo wao kuhusu wanawake unapatana na Maandiko Matakatifu?

Bado jambo ni kuhusu *misimamo miwili inayopingana – angalieni pia jedwali la kulinganisha hapo chini.*

> Msimamo mmoja unatetea mamlaka ya mwanamume kama kichwa juu ya mwanamke. Wanasema mpangilio wa uumbaji ulikuwa hivyo tangu kabla ya anguko. Kwa sababu hiyo mke humnyenyekea mumewe, hunyamaza katika ibada, wala hawafundishi wala hawaongozi wanaume ndani au nje ya kanisa.
>
> Msimamo unaopingana nao unaona tangu mwanzo wa uumbaji ushirika wenye usawa na kukamilishana – bila tofauti ya ngazi za mamlaka. Kunyenyekeana ndiko kunakotawala maisha ya pamoja. Katika kanisa dada wanatumika katika maeneo yote sawasawa na ndugu wa kiume.

Misimamo yote miwili inatetewa kwa Biblia. Lakini mitazamo hii miwili ya ulimwengu haiwezi kupatana. Hilo ndilo hitimisho langu baada ya kusoma vitabu vingi, kusikiliza mihadhara na majadiliano mengi. Mungu na asikie malalamiko haya! Tuko mbele ya swali gumu la kitheolojia, ambalo kwa bahati mbaya linagawanya makanisa. Ningetamani kwamba mjadala huu ufanyike kwa uwazi zaidi, kwa hoja zaidi na kwa amani zaidi.

Katika kitabu hiki kidogo ninaunga mkono na kueleza msimamo wa pili. Msimamo wa kwanza niliutetea na kuufundisha mpaka nilipokuwa na umri wa miaka 54. Kwa kujifunza Maandiko Matakatifu ililazimu nihamie msimamo wa pili. Kuhusu jambo hilo niliandika kitabu kirefu. Kwa dada wengi kitabu hicho kilikuwa ukombozi waliokuwa wakiutamani kwa muda mrefu, wakijua au bila kujua, na faraja kwa mioyo yao. Baadhi ya majibu yalinitoa machozi ya furaha,

lakini pia ya huzuni. Katika jambo hili mengi bado yako katika hali mbaya. Wanaohusika na hali hiyo ni ndugu wanaodhani kwamba wanaielewa Biblia sawasawa. Kwa kufuata uelewa wao wanawakataza wanawake kusema katika ibada, kufundisha na kushika kazi za uongozi. Dada wengi hawawezi kulielewa jambo hili wala kulikubali. Wengi wanaumia kwa sababu hiyo, lakini wanakaa kimya.

Sasa kitabu changu kimeenea kwa kiasi fulani, lakini ndugu wanakataa kukisoma. Wanasema ni kigumu mno, kirefu mno, cha upande mmoja mno, chenye upendeleo mno, cha kifeministi mno. Kwa sababu hiyo kitabu hiki kifupi na chepesi tena. Kwa habari zaidi na kwa maandiko mengi zaidi, ninawaelekeza kwenye tovuti yangu: **www.hans-joerg-ronsdorf.de**.

Hata kama nimesadikika mbele za Mungu kwamba ninafanya lililo sahihi, bado ninaweza kukosea. Lakini nimejifunga kwa Kristo na kwa Neno lake. Mimi pia nimefungwa na dhamiri yangu. Hili si swali la kitheolojia tu au la kinadharia. *Ni kuhusu nusu ya mwili wa Kristo, kuhusu watu na maisha yao!*

Hans-Jörg Ronsdorf, Sulzberg, Novemba 2026

Mtazamo wa ngazi za mamlaka kuhusu mwanamume na mwanamke: unyenyekevu, mamlaka, kichwa: unaozingatia ngazi za mamlaka	**Kukamilishana bila ngazi za mamlaka: Wagalatia 3:28 – wote ni mmoja katika Kristo! . Unaozingatia karama**
Ngazi za mamlaka katika mpangilio wa uumbaji: mwanamume yuko juu ya mwanamke; wana thamani sawa, lakini hawana haki sawa.	Waliumbwa wakiwa na hadhi sawa; wote wawili wanabeba mfano wa Mungu, wanakamilishana, wanaonana uso kwa uso, wako sawa.
Mwanzo 3:16 "Naye atakutawala" inaeleweka kama agizo au amri, wala si kama matokeo mabaya ya anguko.	Mwanzo 3:16 inaeleza matokeo ya kusikitisha ya anguko, ambayo Mungu hakuyataka na ambayo kwa bahati mbaya yametokea hivyo katika historia.
Hawa alidanganywa, kwa hiyo wanawake hawaruhusiwi kufundisha.	Adamu alitenda dhambi kwa makusudi, Hawa alidanganywa. Katazo la kufundisha halihusu jinsia, bali linahusu kama fundisho linapatana na Injili au la.
Mwanamke hunyamaza katika kanisa. Hata katika nyumba yake mwenyewe hukaa kimya mbele ya mumewe linapokuja suala la mafundisho.	Wanaume na wanawake wanatabiri pamoja, kama ilivyotokea siku ya Pentekoste. Yoeli 2:28-29; Matendo 2:17
Kuwa kichwa kunamaanisha mamlaka ya mwanamume.	Kichwa na mwili vinasisitiza umoja na kutegemeana.
Wanawake hawaruhusiwi kuwa na mamlaka juu ya mwanamume.	Kunyenyekeana, kumilikiana na mamlaka kwa pande zote, 1 Wakorintho 7:4
Ni wanaume tu wanaoruhusiwa kuongoza na kuwa wazee na mashemasi.	Karama za kiroho hazifungwi na jinsia.
Wagalatia 3:28 "Hakuna mtu mume wala mtu mke … ninyi nyote mmekuwa mmoja katika Kristo" inamaanisha usawa wa kiroho tu katika wokovu, ambao hauondoi mpangilio wa uumbaji.	Wagalatia 3:28 inaeleza uumbaji mpya katika Kristo, ambao tayari upo katika kanisa. Hasa huko tofauti zote za kijamii, za hali ya maisha na za jinsia zinaondoka kabisa.

2 Msingi wetu – tunategemea nini?

Kipimo kinachoamua, naam, kanuni ya kila tendo la Kikristo ni Biblia peke yake, na itabaki hivyo. Biblia kama ilivyo mbele yetu leo. Ndiyo chanzo chetu pekee kinachoaminika. Kila kitu kinapaswa kupimwa kwayo. Hata mapokeo. Yawe ya zamani sana au ya karibuni. Mara nyingi ukweli wa Biblia – au tuseme vizuri zaidi: jinsi tunavyouelewa – na mapokeo ya Kikristo hufanywa kuwa sawa. Mapokeo yanaweza kujengwa juu ya uelewa mbaya wa Maandiko. Vilevile kujipatanisha na roho ya zama kunapotosha. Hapo, kadiri muda unavyopita, imani na desturi zilizopitwa na wakati hujikusanya na kuimarika, kwa sababu zinaakisi utamaduni wa karne zilizopita, au hata wa miongo michache tu iliyopita.

Zinakuwa kizuizi kwa Injili.

Basi watu husema, kwa kuongeza chumvi kidogo: Kwa Biblia mtu anaweza kuthibitisha chochote. Kwa kweli hii ni changamoto kwetu, kwa maana usemi huu ni wa kweli. Kuna maoni mangapi ya Wakristo yanayopingana, na yote yanatetewa kwa Biblia, kwa kiasi kizuri au kidogo. Hakuna mada ya Biblia ambayo haina angalau tafsiri mbili au zaidi.

Kuna kanuni au misingi ambayo mtu anapaswa kuizingatia anaposoma Biblia na anapoitumia katika maisha yake binafsi au katika maisha ya kanisa. Ninataja baadhi yake ambazo ni muhimu kwa mada yetu na kwa kila mada nyingine.

Andiko linamwambia nani? Maagizo katika Agano la Kale, kwa mfano kwa makuhani, hayatakuwa tena halali kwa maisha ya kanisa leo. Hii inaitwa "ufafanuzi wa Biblia kwa kufuata historia ya wokovu". Mtu huangalia maneno yanahusu wakati gani na yalikusudiwa kwa wakati gani. Je, maneno hayo yanaelekezwa kwa taifa la Israeli au kwa kanisa la Agano Jipya?

Je, agizo kwa ajili ya maisha ya kanisa ni wazi na dhahiri, na linajitokeza mara kadhaa? Basi mtu anaweza kusema kuwa ni agizo la kudumu linalohusu nyakati zote. Kinyume chake, maandiko magumu, hasa yale ambayo ujumbe

wake mkuu unajitokeza mara moja tu katika Agano Jipya, na ambayo wanatheolojia na wafafanuzi wengi waaminifu kwa Biblia hawakubaliani juu yake, hayapaswi kufanywa kanuni zinazowafunga wote.

Muktadha wa andiko ndio unaoamua. Maneno yaliyotolewa nje ya muktadha wake yanaweza kuunga mkono chochote na kila fundisho. Kwani tunaifuata kanuni hii pia tunaposoma maandiko mengine. Hapo si muktadha wa karibu tu unaohusika, bali mwishowe muktadha wa Maandiko Matakatifu yote. Swali ni kama ufafanuzi huo unapatana pia na picha nzima ya Biblia.

Vilevile **muktadha wa kihistoria na mazingira** ya wakati na mahali andiko lilipoandikwa ni muhimu. Mtu anaweza kusoma Biblia hata bila ujuzi wa namna hiyo. Kwa hilo haipotezi chochote katika nguvu yake ya kiungu. Lakini daima inasaidia kujua mazingira ya kihistoria. Kwani karibu nyaraka zote za Agano Jipya ziliandikwa kwa kanisa husika kwa sababu ya tukio la haraka. Tunajaribu kuujenga upya mazingira ya tukio hilo.

Wakati mwingine ni muhimu **neno linamaanisha nini katika lugha ya asili.** Kwa maana Kiebrania na Kigiriki cha Biblia havizungumzwi tena leo, nasi tunazungumza lugha tofauti kabisa. Tafsiri sahihi ni muhimu. Lakini kila tafsiri pia ni ufafanuzi kwa kiasi fulani. Na kadiri mtafsiri anavyofikiri juu ya jambo hili au lile, ndivyo tafsiri yake itakavyoathiriwa. Kuna mifano ya kutosha ya jambo hili.

Mwisho hapa ni dokezo kwamba mambo mengine yanapaswa kueleweka **kwa herufi au neno kwa neno**, lakini mengine **kwa picha au kwa mfano**. Huenda hilo linahusu pia sehemu za simulizi la uumbaji.

3 Kurudi mwanzoni – kile Mungu alichotaka

Tunaanzia wapi, ikiwa tunataka kuelewa kuwa mwanamume na kuwa mwanamke, na uhusiano wao wao kwa wao? Bila shaka: Tunaenda kwenye simulizi la uumbaji. Linatupa habari muhimu kuliko zote. Katika Agano Jipya ni Paulo anayerejea mwanzo huu mara kadhaa, anapokosoa na kurekebisha matatizo mabaya huko Korintho na Efeso. Anatumia simulizi la uumbaji wakati mwingine kwa jumla, lakini pia kwa hali maalum. **Haitoshi kulifasiri simulizi hili la uumbaji kwa maneno ya Paulo peke yake.** Kwanza nasi lazima tuende kwenye bustani ya Edeni na kutazama ni nini kilitokea huko na jinsi gani. Baadaye tutarudi kwa Paulo.

Twende mwanzoni mwa historia ya wanadamu. Ninanukuu andiko kutoka Biblia ya Elberfelder (tafsiri ya Biblia ya Kijerumani):

> Mwanzo 1:26-28 *Mungu akasema, Na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu; nao watawale samaki wa baharini, na ndege wa angani, na wanyama, na dunia yote, na kila kitambaacho kinachotambaa juu ya nchi! Mungu akamwumba mtu kwa mfano wake, kwa mfano wa Mungu alimwumba; mwanamume na mwanamke aliwaumba. Mungu akawabarikia, Mungu akawaambia, Zaeni, mkaongezeke, mkaijaze nchi na kuitiisha; mkatawale samaki wa baharini, na ndege wa angani, na kila kiumbe hai kiendacho juu ya nchi!*

Siku ya sita ya uumbaji, baada ya wanyama kuumbwa kwanza, mwanadamu anaingia jukwaani. Mwanadamu kama mwanamume na mwanamke. *Jinsia zote mbili zinatajwa kwa pumzi moja. Wote wawili, kila mmoja peke yake na pia kwa pamoja, wanabeba mfano wa Mungu. Bila tofauti. Bila daraja la juu na la chini. Bila ngazi za mamlaka. Wote wawili kwa pamoja wanapaswa kutawala juu ya uumbaji.* Hiyo inamaanisha kuusimamia kwa uangalifu na kuulinda. Kwa kazi hiyo jinsia zote mbili zinahitajika.

Siku ya sita dunia bado iko katika mpangilio mzuri, kama inavyopaswa kuwa.

Kuna simulizi la pili, ambalo sasa linakaribia na kuchunguza kwa karibu tukio la kuumbwa kwa mwanadamu. Maandiko haya ya kale sana ya Agano la Kale, Biblia ya Kiebrania, kwa kweli yana siri, na huenda si rahisi kwetu leo kuyaelewa. Hapa pia linazuka swali: ni nini kimekusudiwa kwa herufi, na ni nini kwa picha? Maswali yanabaki wazi kwetu sisi watu wa leo. Huenda sisi tungeliandika simulizi hili kwa namna nyingine, au kwa undani zaidi. Basi, lazima turidhike na kile tulicho nacho. Kwa ujumla yote yanaeleweka kwetu na yanapatana, tena yana kina. Mungu peke yake anaweza kutufunulia matukio haya. Ingawa watu wawili walikuwepo, si wao walioyaandika, bali Musa baadaye.

Kutoka kwenye simulizi linalofuata inaonekana wazi kwamba Adamu aliumbwa kwanza:

> Mwanzo 2:18-20 *BWANA Mungu akasema, Si vema huyo mtu awe peke yake; nitamfanyia msaidizi wa kufanana naye. BWANA Mungu akafanya kutoka katika ardhi kila mnyama wa mwitu na kila ndege wa angani, akawaleta kwa mtu ili aone atawaitaje; na kila jina mtu alilokipa kila kiumbe hai, ndilo lilikuwa jina lake. Mtu akawapa majina wanyama wote wa kufugwa, na ndege wa angani, na kila mnyama wa mwitu. Lakini kwa Adamu hakuonekana msaidizi wa kufanana naye.*

Adamu yuko peke yake. Muumba anaonyesha wazi kwamba hakuna mnyama yeyote anayefanana naye. Wakati huu Adamu hahitaji mnyama wa kazi, wala mbwa kama rafiki mwaminifu. Hapana, anahitaji mtu anayefanana naye. Rafiki wa akili na wa moyo. Mwenzi wa kumtazama uso kwa uso. Je, Mungu asingeweza basi kuumba Adamu wa pili, ili kumaliza hali ya kuwa peke yake na upweke? Lakini si Adamu wa pili anayemkosa. *Anamkosa msaidizi. Mmoja anayefanana naye. Yaani mwanadamu. Mwenye nguvu sawa naye.* Si mtumishi au msaidizi wa kazi anayemkosa. Huyo naye angeweza kusaidia. Lakini huyo asingefanana naye. Huyo angekuwa chini yake. Jambo ni kumpata mwenzi wa kumtazama uso kwa uso, mwanadamu kama yeye. Utu wenye nguvu sawa. Ambaye anaweza kuwa mmoja naye. Mwenzi na nyongeza kwa kila upande wa maisha yake.

Adamu hakuumbwa kwanza kwa sababu alipaswa kuwa kichwa au kiongozi. Hapana, aliumbwa kwanza ili apate kuonja na kuhisi hali ya kuwa peke yake. Huo ni

maandalizi yake kwa ajili ya kukutana na kuishi pamoja na msaidizi anayefanana naye.

Andiko linalofuata, linaloeleza kuumbwa kwa mwanamke, lina siri, lakini pia lina maana nyingi:

> Mwanzo 2:21-22 *BWANA Mungu akamletea mtu usingizi mzito, naye akalala; akatwaa ubavu wake mmoja, akafunga mahali pake kwa nyama; na ule ubavu aliouchukua katika mtu, BWANA Mungu akaufanya mwanamke, akamleta kwa mtu.*

Kutoka ubavuni mwa Adamu aliyelala, Mungu anamfinyanga mwanamke wa kwanza. Dokezo kuhusu tafsiri: Biblia ya Kijerumani inasema hapa "entschlief", neno ambalo pia linamaanisha "alilala usingizi wa mauti", yaani alikufa. Lakini Adamu hakulala hivyo, kwa maana hapo angekufa. Tena haikusudiwi hapa ubavu mmoja wa mbavu, bali upande mmoja wa mwili wake.

Tunajifunza nini kutokana na maneno haya machache? Mwanamke ametwaliwa kutoka kwa mwanamume, hakufinyangwa kutoka katika ardhi. Ili apate kufanana naye. Ametwaliwa kutoka ubavuni mwake, ili kisha kama mwanamke – kwa lugha ya picha – aufunge tena upande huo. Ametwaliwa kutoka ubavuni mwake ili aishi kando yake. Si chini yake, si juu yake. Kama nyongeza inayomkamilisha Adamu, na hakika, kwa uzoefu wa maisha, inayomkamilisha yeye mwenyewe pia. Msaidizi mwenye hadhi sawa anaumbwa. Linakuwa jambo la moyo, uhusiano wa upendo – kutoka ubavuni mwake alizaliwa.

Adamu na Hawa hawakuumbwa wakati mmoja, kwa sababu hapo kutegemeana, kuwa kitu kimoja na kuwa mwili mmoja kusingeweza kuwa na maana na kina hiki.

Ningependa kuwa pale katika dakika hizo, Mungu alipomleta mwanamke kwa mwanamume, kama bibi arusi kwa bwana arusi:

> Mwanzo 2:23-25 *Mtu akasema, Huyu sasa ni mfupa katika mifupa yangu, na nyama katika nyama yangu; huyu ataitwa Mwanamke (Männin), kwa maana ametwaliwa katika mwanamume. Kwa hiyo mwanamume atamwacha baba yake na*

mama yake, ataambatana na mkewe, nao watakuwa mwili mmoja. Nao walikuwa wote wawili uchi, mtu na mkewe, wala hawakuona haya.

Adamu amezidiwa na furaha mbele ya mtu huyu. Anasema kwa sauti: Hatimaye mmoja kama mimi! Yeye ni sawa naye, lakini ni toleo la kike lake, Mwanamke (kwa Kiebrania mwanamume ni ish na mwanamke ni ishshah; kwa Kijerumani Männin, kutoka Mann). Amevutiwa sana hivi kwamba wanaume watakaokuja wataacha nyumba zao ili kuambatana na wake zao. Si kinyume chake. Hapa wanaume ndio wanaokwenda kwa wanawake. Ili wawe mwili mmoja. Ili wawe umoja wa pekee, katika roho, nafsi na mwili. Ushirika wa mioyo. Ushirika wa ndoa katika agano la ndoa. Kama rafiki mkuu wa kiume na wa kike. Katika ushirika wenye thamani sawa. Ushirika wa umoja wa namna hiyo unaweza kutokea tu kati ya watu wawili wenye thamani sawa na hadhi sawa.

Adamu analitambua hilo mara ya kwanza anapomwona. Yule anayesimama mbele yake anakutana naye uso kwa uso. Huenda si kwa urefu wa mwili, lakini kwa hakika kwa utu wake kama mtu. Wanajitambua wenyewe kikamilifu kwa kumjua yule mwingine.

Wote wawili wanakutana katika hali isiyo na doa kabla ya anguko. Kuwa kwao uchi bila aibu ni jambo ambalo halipo tena hivyo leo. Hatujui wakati huo ulidumu muda gani na walifurahia kwa muda gani. Ninadhani kwamba ulikuwa wakati mrefu kiasi.

4 MPANGILIO WA UUMBAJI – KAMA UPO, NI UPI?

Huu ndio wakati wa kuliangalia kwa karibu neno *mpangilio wa uumbaji*. Tena hasa mahali hapa: katika paradiso. Pale ambapo dhambi bado haijatokea, na mpango na kusudi la Mungu kwa mwanamume na mwanamke bado vinaweza kutambuliwa.

Dada na ndugu wengi hulitumia neno hili kana kwamba linasema hivi: Adamu aliumbwa kwanza, na kwa sababu hiyo ana nafasi ya uongozi. Ana jukumu kubwa zaidi. Hawa aliumbwa kama msaidizi wake, ili awe kwa ajili yake. Kutokana na hilo wanahitimisha kwamba mwanamke anamnyenyekea mwanamume. Katika kila jambo – kama Agano Jipya nalo linavyosema mara saba. Wanasema Adamu ni kichwa juu ya Hawa.

Mtazamo huu umeenea sana. Tafsiri hii ya matukio ya uumbaji imechochewa na maneno machache tu ya Agano Jipya, ambayo bado tutayaangalia.

Kila msomaji, mwanamke na mwanamume, anapaswa kulijibu swali hili mwenyewe: **Mkiangalia andiko la Mwanzo 1 na 2 peke yake, je, mnaona humo nafasi ya uongozi ya Adamu iliyotakwa na Mungu? Au unyenyekevu wa Hawa?**

Katika maandiko haya hakuna ngazi za mamlaka, hakuna unyenyekevu wala uongozi na mamlaka. Ni kinyume kabisa, kama nilivyoeleza hapo juu. Ililazimu nitambue *kwamba unyenyekevu wa mwanamke kama mpangilio wa uumbaji haupo. Yaani hakuna daraja, cheo au jukumu la ngazi za mamlaka lililotakwa na Mungu.* **Linaingizwa ndani ya andiko hili kwa kusoma.**

Ndiyo maana ninasimama kwa ajili ya mpangilio wa uumbaji. Yaani ule wa kabla ya anguko. Baada ya hapo hatuwezi tena kusema juu ya **mpangilio** wa uumbaji. Tangu siku ya anguko ni **machafuko ya uumbaji (kwa Kijerumani mchezo wa maneno: SchöpfungsUNordnung). Machafuko haya** hatupaswi kuyaiga, bali tunapaswa kuyapinga katika nuru na nguvu ya Injili.

Kwa ujumla neno "mpangilio wa uumbaji" linapaswa kutumiwa kwa uangalifu sana, ikiwa litatumiwa kabisa. Neno hili linataka kushika na kuimarisha kama saruji kitu ambacho mwishowe ni tafsiri yetu wenyewe.

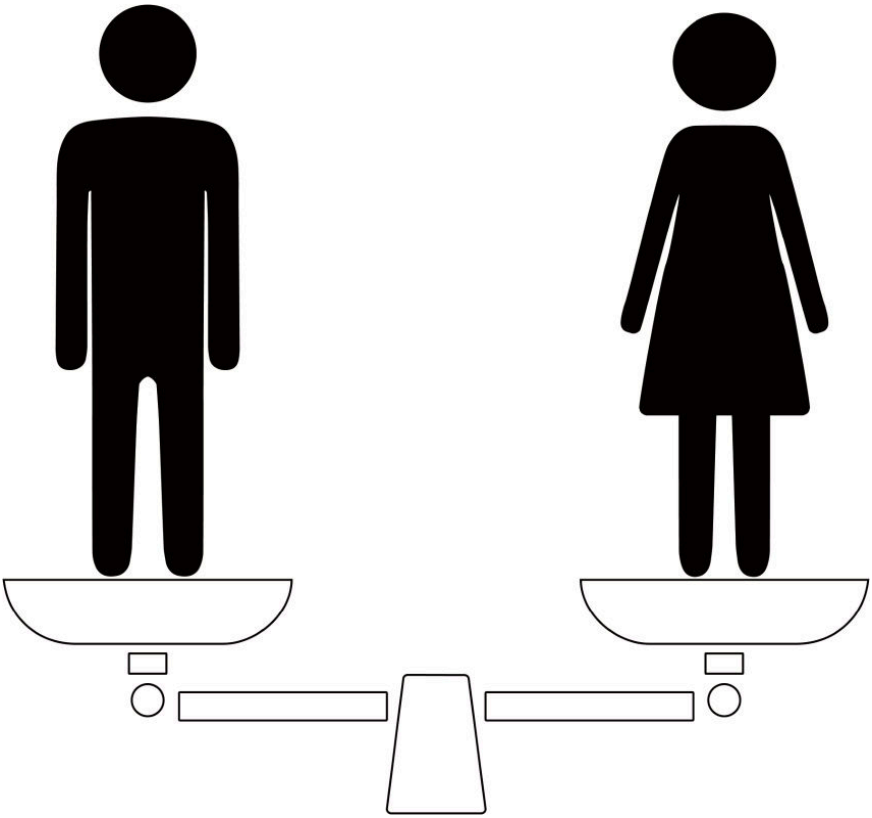

5 KILE KITAKACHOKUJA – LAKINI MUNGU HAKUKITAKA KAMWE

Sasa tuangalie maelezo ya kile kinachoitwa anguko. Nyoka anamshawishi Hawa kuchukua tunda, naye kisha anampa Adamu pia, naye anakula pia. Nitaje kwanza: Kutokana na matendo haya ya kusikitisha watu wanahitimisha kwamba mwanamke ni rahisi zaidi kudanganywa, na kwamba hapa alichukua hatua kwa mamlaka yake mwenyewe na hakumfuata mumewe. Hivi na kwa namna zinazofanana, Wayahudi tayari, na Mababa wa Kanisa pia, na mpaka leo, wamelifasiri jambo hili na kulihamishia kwa wanawake wote.

Ingawa ninajali hasa matokeo ya moja kwa moja ya anguko, ninanukuu andiko zima linaloeleza hatua moja moja:

> Mwanzo 3:4-6 *Nyoka akamwambia mwanamke, Hakika hamtakufa; kwa maana Mungu anajua ya kuwa siku mtakapokula matunda ya mti huo, macho yenu yatafumbuliwa, nanyi mtakuwa kama Mungu, mkijua mema na mabaya. Mwanamke alipoona ya kuwa mti ule unafaa kwa chakula, na ya kuwa unapendeza macho, na ya kuwa mti huo unatamanika kwa maarifa, alitwaa katika matunda yake akala; akampa na mumewe aliyekuwa pamoja naye, naye akala.*

Adamu alikuwa amepewa katazo la kula matunda ya mti huu na Mungu mwenyewe moja kwa moja, kabla Hawa hajakuwepo (2:17). Kwa hiyo huenda Hawa aliweza kulisikia kutoka kwake tu. Sasa nyoka anayesema anafanikiwa kumshawishi. Inaonekana wazi kwamba Adamu alikuwepo, naye angepaswa kuingilia kati angalau sasa. Kama vile Hawa anavyokuwa dhaifu na kushindwa na jaribu na ushawishi, ndivyo Adamu alivyo dhaifu, anapopokea tunda lililokatazwa kutoka kwa Hawa bila kupinga na bila neno. Wote wawili wanatenda vibaya, wote wawili wanafanya kosa la maangamizi, na wanatenda dhambi. Wakati Hawa anashawishiwa, Adamu anatenda dhambi kwa kujua dhidi ya katazo la Mungu, bila kushawishiwa wala kudanganywa.

Kisha Mungu anakutana na wenzi hao wa kwanza na nyoka. Wote wanajua kilichotokea. Mungu anamwuliza kila mmoja binafsi juu ya kile kilichotokea.

Kuna majibu yenye maana nyingi. Sasa Mungu anawaambia wahusika kwa mpangilio huu:

Adamu – Hawa – nyoka – Hawa – Adamu.

Mwanzo 3:13-15 *Mtu akasema, Mwanamke uliyenipa awe pamoja nami, ndiye aliyenipa matunda ya mti, nami nikala. BWANA Mungu akamwambia mwanamke, Umefanya nini? Mwanamke akasema, Nyoka alinidanganya, nami nikala. BWANA Mungu akamwambia nyoka, Kwa kuwa umeyafanya hayo, umelaaniwa wewe kuliko wanyama wote wa kufugwa, na kuliko wanyama wote wa mwitu; kwa tumbo lako utakwenda, na mavumbi utakula siku zote za maisha yako. Nami nitaweka uadui kati yako na huyo mwanamke, na kati ya uzao wako na uzao wake; huo utakuponda kichwa, nawe utamponda kisigino.*

Adamu anajua hatia yake. Au huenda hajui kikamilifu, kwa maana mara moja anamtupia Hawa lawama. Ni jambo la aibu na la woga kumfanya mke wake kuwa mwenye hatia hivyo, ili yeye mwenyewe ajiondoe katika jambo hilo.[1] Tena hata Mungu analaumiwa kwa njia isiyo ya moja kwa moja, yeye aliyempa mwanamke huyo kama zawadi, ambaye alifurahi naye sana. **Yeye, wala si yeye mwanamke, ndiye aliyeijua amri moja kwa moja, naye angepaswa kumwambia Hawa kwa nguvu: Hapana.**

Hawa anakiri kosa lake. Hamlaumu Adamu, ambaye hakumzuia, wala hamlaumu Mungu, bali anamlaumu nyoka. Anajitenga naye. Katika hali hiyo ya maangamizi hilo ndilo lililokuwa jambo pekee sahihi. Sasa alikuwa ameamshwa, naye anasimama dhidi ya adui huyu. Si kama Adamu, ambaye katika mazungumzo haya hasimami upande wa mke wake.

Nyoka atalaaniwa milele kwa sababu ya udanganyifu huu, na kushushwa chini mpaka mavumbini. Hawa anamtaja wazi yule aliyesababisha uovu, na kuna ahadi kuu ambayo upeo wake haukuweza kuonekana wakati huo. Uzao wake – mnasoma sawasawa – uzao wa mwanamke, si wa mwanamume, utamponda nyoka kichwa.

1. Inaonekana Adamu hakumwona Hawa kama mtu aliye chini yake, kwa maana kwa mtu wa namna hiyo huenda asingekubali kushtukizwa hivyo.

Sasa matokeo kwa Hawa, na kisha kwa Adamu, yanatajwa pia. Ninanukuu kutoka tafsiri ya Zürcher (Zürcher Bibel, tafsiri ya Biblia ya Kijerumani), ambayo hapa iko wazi zaidi kuliko Elberfelder:

> Mwanzo 3:16 *Akamwambia mwanamke: Nitakuzidishia taabu nyingi, na kuzifanya mimba zako kuwa nyingi; kwa uchungu utazaa watoto.*
>
> *Utamtamani mumeo, naye atakutawala.*

Wakati nyoka analaaniwa, **mwanamke hapati laana, ingawa alikosa**. Kwa maana yake maneno haya ya adhabu yanasema hivi:

> *Hakika nitazidisha (1) kazi yako ngumu shambani na (2) kushika mimba kwako.*
>
> *Kwa juhudi utazaa watoto.*
>
> *Tamaa yako [ya upendo] [itakuwa] kwa mumeo. Lakini yeye [anajitawala mwenyewe kwa uasi, na] atataka kukutawala.*

Taabu na kazi ngumu ni kazi ya kilimo. Hapo Hawa anateseka pamoja na Adamu kwa sababu ya ardhi iliyolaaniwa. Laana haimpati mmoja wao wala wote wawili kwa pamoja, *bali inaipata ardhi*. Chini yake wote wawili wataumia.

Lakini kuna tumaini. Kwa maana Mungu atazidisha mimba za Hawa. Kwa hiyo hakika utakuja uzao utakaomwua nyoka. Tayari mwanzoni neema inang'aa, na ni mwanamke ambaye, licha ya ushawishi alioupata, yuko katikati na anaahidiwa tumaini. Si Adamu.

Mungu haubadilishi mwili wa mwanamke ili, kama adhabu, apate maumivu zaidi wakati wa kuzaa. Mpaka sasa bado hajazaa mtoto. Taabu haihusu maumivu ya kuzaa, bali kilimo.

Sasa tuje kwenye sehemu inayohusu uhusiano wake na mumewe. Hii si ahadi, bali ni neno la kusikitisha. Linaanzisha kwa wanawake wasiohesabika historia ya mateso na ukandamizaji, ambayo wanaume wanapaswa kuionea aibu. **Si mapenzi ya Mungu kwamba mwanamume amtawale mwanamke; ni mapenzi ya mwanamume yenye dhambi na yaliyoanguka. Hiyo ndiyo maana halisi ya neno hili.** *Halielezi mpangilio wa uumbaji unaopaswa kufuatwa.*

Linaeleza machafuko. Kwa maana mpangilio mwema wa Mwanzo 1 na 2 hapa umevurugika na kuvunjika.

Anayelitumia neno hili la Biblia kama msingi wa unyenyekevu wa mwanamke, anajiweka upande wa nyoka. Nyoka aliambiwa mapema kwamba kutakuwa na uadui kati ya Hawa na nyoka. Nyoka ndiye aliyekuwa mshambuliaji, aliyetumia utawala wa mwanamume, na bado anautumia, ili kumbagua mwanamke kila mahali na kwa kila namna iwezekanayo. Kwa maana kutoka kwa mwanamke angekuja yule atakayemshinda nyoka. Kwa hiyo ilikuwa lazima kumshambulia mwanamke na kumdhoofisha.

Mwanamume na mwanamke waliitwa kutawala pamoja. Lakini mwanamume angenyakua utawala kwa ajili yake mwenyewe na kumtiisha mwanamke kama jinsia dhaifu zaidi na kumfanya mtumishi wake. Neno *mfumo dume* kwa ujumla linaeleza vizuri hatima ya kusikitisha ya mwanamke nje ya Edeni. Isipokuwa kwa mifano michache.

Uhusiano wa asili wa kusaidiana na kutiana nguvu, wa usawa, wa kutambuana kati ya walio sawa, na wa kumwona mwenzi kama rafiki wa karibu kuliko wote, umekuwa uhusiano usio na mpangilio kwa namna ya kutisha, usio sawa kihisia, unaojengwa juu ya nguvu, na mara nyingi usio na upendo. Mwanamke atamtamani mumewe, na upendo wake, imani yake na ulinzi wake, lakini yeye atamtawala. Ni mvunjiko na mgeuko wa kutisha.

Vita hivi kati ya jinsia vitajitokeza baadaye katika ngazi zote za tamaduni za mataifa yote. Vinaweza kuponywa tu ikiwa uovu uliovisababisha utashughulikiwa kwenye mzizi wake.

Mwisho tuangalie maneno ya adhabu kwa Adamu, ambayo kwa kweli ni ya giza, na mwishowe yanamhusu pia mwanamke, anayeshiriki naye maisha yake na mapambano yake ya kuishi:

> Mwanzo 3:17-19 *Akamwambia Adamu, Kwa kuwa umesikiliza sauti ya mkeo, ukala matunda ya mti niliokuagiza nikisema, Usiyale! – ardhi imelaaniwa kwa ajili yako; kwa uchungu utakula mazao yake siku zote za maisha yako; michongoma na miiba itakuzalia, nawe utakula mboga za kondeni.*

Kwa jasho la uso wako utakula chakula chako, hata utakaporudi ardhini, kwa maana ndimo ulimotwaliwa. Kwa kuwa u mavumbi wewe, nawe mavumbini utarudi!

Ardhi haikulaaniwa kwa ajili ya Hawa, bali kwa ajili ya Adamu. Dhambi yake inaonekana kuwa kubwa zaidi. Hawa alikuwa zaidi mhanga, na yeye mtenda kosa. Uzao wa mwanamke, yaani mzao wa mwanamke aliyepewa kwake kama msaidizi, utakuwa hivyo kwake pia katika siku zijazo: Uzao wake (Yesu Kristo) utamtoa mavumbini na kumrudisha uzimani katika ufufuo. Siku moja tutaweza kuzungumza na Adamu pia, ikiwa wakati huo bado atataka kuzungumza juu ya jambo hili.

Katika *simulizi la anguko*, wala si katika *masimulizi ya uumbaji*, ukuu wa jinsia moja juu ya nyingine unatajwa kwa mara ya kwanza. *Na hapa si ukuu ulio ndani ya asili yake, bali ni ukuu unaotekelezwa kwa mamlaka, nguvu na ukatili bila haki, kinyume na mpangilio wa uumbaji wa Mungu.* Maneno ya Muumba kwa Hawa: "Utamtamani mumeo, naye atakutawala" (Mwanzo 3:16), yanamaanisha kwamba katika hali yetu ya kibinadamu yenye dhambi, mwanamume anatumia tamaa ya asili ya mwanamke kwake ili kumtawala na kumtiisha. Kutiishwa kwa mwanamke kwa kweli ni dalili ya asili iliyoanguka ya mwanamume. Ikiwa maisha na kazi ya Kristo yanamaanisha kushinda matokeo ya anguko, basi athari yake juu ya uhusiano huu uliovunjika, na juu ya kutiishwa na kunyonywa kwa mwanamke, iko wazi: Atamweka huru na kumtoa nje. Na ndivyo ilivyokuja kuwa.

Hans-Jörg Ronsdorf 10.4.2021
Mpangilio wa uumbaji wa kibiblia kwa mwanamume na mwanamke
Mwanzoni:
mpangilio mwema
wa uumbaji
Mwanzo 1–2
Wenye thamani sawa,
wanaokamilishana,
bila ngazi za mamlaka
Baada ya anguko Mwanzo 3:
MACHAFUKO ya uumbaji
Yesu anaishinda
dhambi.
Urejesho
unaanza.
Mbingu mpya
Nchi mpya
Bora kuliko Edeni
Ufunuo 21 na 22
Upatano na Mungu
na kati yao
Upatano na Mungu
na kati yao,
umechafuliwa na
kuharibiwa na dhambi
Ibada ya sanamu,
mfumo dume,
kutiishwa,
utumwa,
unyonyaji, n.k.
Kwa kifo na
ufufuo wa Yesu
unaanza
uumbaji mpya
Injili inawabadilisha
watu; katika kanisa
yanatoweka matokeo
ya dhambi ambayo
tunapaswa kuyapinga.
Katika Kristo, katika
uumbaji mpya, jinsia
haina tena
nafasi yoyote.

6 Yesu, Kristo, na wanawake

Kushindwa kwa matokeo ya anguko hakuanzi tu na kazi ya ukombozi ya Bwana Yesu Kristo. Namna alivyowatendea na kukutana na wanawake, miaka 2,000 iliyopita katika mazingira ya Kiyahudi na pia ya Kigiriki na Kirumi, kwa kweli ni mwanzo wa zama mpya kwa wanawake. Mwanamume wa namna hiyo hakuwahi kuwepo kabla. Mtu angeweza kupata picha kwamba Mungu alikuja katika mwili kama mwanamume ili kuwaonyesha wanaume jinsi ya kuwatendea wanawake.

Alikuwa nabii aliyekemea bila kunung'unika na kusifu bila kujiona bora. Alichukulia kwa uzito maswali yao, shida zao na hoja zao. Alishirikiana nao bila kusita hata kidogo, wala hakuwahi kuudhihaki uanamke wao. Ilikuwa tofauti kabisa na desturi ya utamaduni wa wakati huo, ambapo watu walimshukuru Mungu kwa kutozaliwa wanawake. Wakati huo mwanamke alikuwa mali, ambayo mtu angeweza kuiondoa kwa hati ya talaka kwa sababu ya mambo madogo. Wanawake, sawa na watoto, walikuwa na maisha magumu ambayo sisi, katika nyakati hizi za ukombozi wa wanawake na usawa wa haki katika ulimwengu wa Magharibi, hatuwezi kuyawazia. Masihi aliwajali binti za Hawa. **Kwake hakuna dalili yoyote ya unyenyekevu wa mwanamke kwa ngazi za mamlaka, wala katazo la kusema, la kuongoza au la kufundisha katika kanisa, katika ndoa au katika jamii.**

Mwanamke alimzaa Neno wa uzima ulimwenguni. Wanawake wengi walimfuata kama wale Kumi na Wawili na kumtumikia. Walimfuata katika njia yake ngumu kuliko zote kwenda msalabani. Walikuwa msalabani wakati wanafunzi walikuwa wamekimbia zamani. Aliyefufuka anamtokea kwanza mwanamke. Wanawake katika kaburi tupu wanakuwa mashahidi wa ufufuo. Katika tamaduni zile wanawake hawakuonwa kuwa wanastahili kuwa mashahidi kwa maana ya kisheria. Yesu anaondoa ubaguzi huu kwa urahisi tu.

Kwa sababu ya nafasi, kati ya wanawake wengi aliokutana nao Yesu, tutaangalia watatu tu, ili tuone katika maisha ya Yesu yale yaliyosemwa hapo juu.

6.1 Mwanamke Msamaria kwenye kisima cha Yakobo

Someni Yohana 4 na mzame katika habari hii. Katika joto la mchana, wakati hakuna mtu anayekuja kuteka maji, ndipo tu anapothubutu kwenda kisimani. Na hapo Yesu anamngoja mwanamke huyu. Ili akutane naye, amezunguka njia ndefu. Alikuwa ameachwa na wanaume watano, akipitishwa kutoka mmoja hadi mwingine na kutumiwa mpaka kuchakaa. Ili aweze kuishi, ilimbidi ajikabidhi kwa mwanamume wa sita na kuishi na sifa yake iliyoharibika. Wakati huo mwanamume hakuzungumza na mwanamke hadharani, sembuse Myahudi na mwanamke Msamaria. Lakini Yesu alifanya hivyo! Anajifunua kwa mwanamke huyu kama Masihi. Hakuwahi kufanya hivyo kabla. Anazungumza naye kwa muda mrefu juu ya maji ya uzima na juu ya ibada, kuliko alivyozungumza na mtu mwingine yeyote juu ya mada ya kitheolojia. Anatoa muda wake. Anaupata moyo wake. Alikuwa wa thamani kwake, yule Mwanamume wa Nazareti, *yule Mwanamume wa Sikari*.

Yeye, akiwa amewekwa huru na kila hofu na aibu baada ya kukutana na Mungu, anainjilisha kijiji chake chote. Wengi wanaamini. Yesu na wanafunzi wanakaa siku mbili zaidi.

Baadaye waamini hawa wa Samaria watakusanyika katika makanisa ya nyumbani. Naye, yule mwanamke, kwa hakika atasema katika makusanyiko hayo juu yake, yule Mwanamume wa Sikari, juu ya Masihi wake, na juu ya kukutana kwake naye kwa namna ya pekee. Atashirikisha wengine yale aliyomwambia juu ya ibada. Kwa maana kanisa lililokusanyika ndipo mahali Baba anapoabudiwa. Mwanamke huyu naye kwa hakika atapaza sauti yake katika kanisa ili kuabudu. Kwa maana, la sivyo, kwa nini Yesu angemweleza ibada yeye hasa, mwanamke?

Habari hii peke yake inaonyesha kwamba amri ya kunyamaza ni jambo lisilo na maana.

6.2 Miguuni pa Yesu – Martha na Mariamu

Habari inajulikana sana (Luka 10:38-42) ambapo Martha analalamika kwa Yesu kwamba dada yake Mariamu hamsaidii, wakati yeye anaandaa chakula kwa ajili ya Yesu na wanafunzi wake. Mariamu anapendelea kuketi pamoja na wanafunzi miguuni pa Yesu ili ajifunze kutoka kwake. Yesu anamtetea Mariamu, na kusema kwamba jambo hilo ni la lazima hata, na kwamba amechagua fungu lililo jema, ambalo hataondolewa. Hilo linamaanisha nini? Wanawake nao katika ufalme wa Mungu wanapaswa kujifunza kama wanaume. Karibu hakukuwa na wanawake katika shule za marabi. Yesu anafanya tofauti. Mwanamume na mwanamke wana uwezo sawa wa kujifunza na uwezo sawa wa kufundisha. Hapa pia Yesu anavunja desturi ya wakati wake, ambayo kwetu ilitoweka zamani. Baadaye Paulo anamwandikia Timotheo (2 Timotheo 2:2) kwamba yale aliyoyasikia mbele ya mashahidi wengi, ayakabidhi kwa *watu – wanawake na wanaume* – watakaoweza kuwafundisha wengine. Hilo linaeleza vizuri hali hii: Yesu anakabidhi mafundisho kwa watu kama hao, wanafunzi wa kike na wa kiume, ambao kwa njia hiyo wanapata uwezo wa kuwafundisha wengine baadaye. **Jambo hilo kwa wazi linapingana na katazo la jumla la wanawake kufundisha.**

Katika uhusiano na Yesu, jinsia haina nafasi tena. Hakuangalia sura za watu (Mathayo 22:16). Hiyo haimaanishi kwamba jinsia zinafutwa, bali kwamba zote mbili zinaheshimiwa na Yesu kwa kiasi sawa na bila tofauti: **Mtu yeyote atakayeyafanya mapenzi ya Mungu, huyo ndiye ndugu yangu, na dada yangu!** (Marko 3:33-35)

6.3 Mariamu Magdalene, mtume wa kike wa mitume

Hivyo ndivyo Baba wa Kanisa Hippolyto wa Rumi alivyomwita Mariamu Magdalene katika karne ya 3. Kwa nini? Yeye ndiye aliyekuwa wa kwanza ambaye Yesu alikutana naye baada ya kufufuka kwake. Huenda alimpenda kuliko wengine wote. Yesu alikuwa amemweka huru kutoka katika utumwa na taabu ya

kupagawa na pepo. Tangu hapo alikuwa amemfuata, pamoja na wanawake wengine waliokuwa wameponywa naye (Luka 8:2-3). Aliujua moyo wake. Na yeye peke yake, mwanamke, ndiye aliyepaswa kuuona wakati huu wa pekee bustanini. Na inaonekana wazi kwamba yeye peke yake ndiye aliyepewa neema ya kusikia kutoka kwa Yesu maneno yanayopita kila kitu ambacho watu wamewahi kusikia:

> *Lakini enenda kwa ndugu zangu ukawaambie, Ninapaa kwenda kwa Baba yangu naye ni Baba yenu, kwa Mungu wangu naye ni Mungu wenu* (Yohana 20:17).

Hivyo anakuwa mjumbe, mtume wa kike kwa wanafunzi. Ni jina la heshima linalomfaa, hata kama si rasmi. Ujumbe huu haukukabidhiwa kwa mwanamume, wala kwa mmoja wa wale Kumi na Wawili. Ulikabidhiwa kwa mwanamke, kama shahidi mwaminifu. **Je, naye hakusimulia tena na tena katika makusanyiko habari ya kukutana huku?**

7 Kanisa kama bibi arusi na huduma ya wanawake

Waamini wote, wote wanaomkiri Yesu, wanaume na wanawake sawasawa, kwa pamoja ndio bibi arusi wa Mwanakondoo.

Katika simulizi la uumbaji inaonekana wazi jinsi Adamu na Hawa, kwa mapenzi ya Mungu, hawatawalani, bali wanatimiza agizo la uumbaji la Mungu pamoja na kando kwa kando. Hakuna upendeleo wowote wa mmoja juu ya mwingine, wala mipaka kwa jinsia moja. Hivi ndivyo ndoa inavyoonekana kwa mpango wa Mungu, na hivi ndivyo kimsingi jinsia zote mbili zinavyopaswa kutendeana katika maeneo yote ya maisha.

Anguko liliivunja picha hii kwa muda mrefu: Uwiano umeharibika, na sasa mwanamume – bila shaka isipokuwa wachache – anataka kumtawala mwanamke. Ni kwa sababu ya dhambi ndipo mwanamke anawekwa chini. Naam, anatiishwa na kusukumwa nyuma. Maisha ya hadharani yanabaki kwa ajili ya mwanamume. Mwanamke naye atabuni mbinu zake ili afanye kilicho bora katika hali yake.

Lakini ni vipi katika kanisa, ni vipi katika ufalme wa Mungu? Je, huko pia mfumo huu wa dhambi wa kutokuwa sawa, wa mvutano na wa unyenyekevu wa upande mmoja uendelee? Katika nyaraka za Paulo na Petro kuna maneno yanayoweza kueleweka hivyo, ikiwa mtu anataka kuyaelewa hivyo. Lakini kwanza tumwangalie Paulo.

7.1 Paulo na watenda kazi wenzake wanawake

Maandiko mawili ya Biblia, au huenda matatu, yakieleweka juu juu, yanamfanya Paulo aonekane kama **adui wa wanawake**. Mtu akiangalia kwa makini, kinyume chake ndicho kilicho kweli zaidi. Kama Yesu, kielelezo chake kamili, anawatendea wanawake kwa namna ya mapinduzi, yaani kwa haki sawa na wanaume. Alikuwa **rafiki wa wanawake**. Kwa kweli hafanyi tofauti. Inashangaza jinsi anavyoandika kwa kawaida kabisa juu ya dada katika Bwana.

Kazi ya mtume na mmisionari Paulo, asiyechoka, ilizungukwa na kuunganishwa na wanawake wengi. Walikuwa sehemu ya utume wake, na kama pete za mnyororo walikuwa watenda kazi wenzake wasioweza kukosekana. Wanawake hawakuwa wasaidizi wa safu ya nyuma; walijulikana kwa uaminifu wao, na walilihudumia Neno kama Paulo. Tungeweza kuwataja wanawake wengi wa namna hiyo; mimi nitawataja watatu tu. Katika Warumi 16 watu 29 wanatajwa, angalau 10 kati yao ni wanawake, ambao huduma na juhudi zao Paulo anazithamini, zaidi ya zile za wanaume. Tuanzie hapo.

7.1.1 Fibi – shemasi mwanamke, kiongozi na mbeba barua

Salamu katika Warumi 16 zinaanza na Fibi. Kwa sababu nzuri. Yeye ndiye aliye na imani ya wengine na mali ya kuweza kuipeleka Rumi barua ambayo huenda ndiyo muhimu kuliko zote za Paulo. Ilikuwa desturi kwamba mbeba barua hakuisoma barua tu, bali pia alijibu maswali juu yake. Kwa kuwa alikuwa amefundishwa na Paulo mwenyewe na kuelezwa barua hii aliyoiandika huko Korintho, Fibi aliweza kutimiza kazi hii. Alitembelea makanisa mbalimbali ya nyumbani huko Rumi ili kuisoma barua na kuifafanua pale palipokuwa na maswali.

Yeye mwenyewe alikuwa mtumishi, *shemasi mwanamke* wa kanisa la nyumbani huko Kenkrea, bandari ya mashariki ya Korintho. Zaidi ya hayo, huenda alikuwa kiongozi wa kanisa hilo. Kwa mujibu wa tafsiri za Kijerumani, Paulo anamwita *msaidizi, msaada au tegemeo*. Lakini neno hilo kwa kweli linamaanisha *kiongozi, msimamizi* (kwa Kigiriki: *prostatis*), na linaonyesha *nafasi ya uongozi, kwa mfano katika kanisa hili la nyumbani*. Ni vigumu kuwazia kwamba Paulo anampa Fibi kazi hii, yeye aliye na nafasi ya kuwajibika katika kanisa la nyumbani huko Kenkrea, lakini wakati huohuo anawakataza wanawake kwa jumla kusema, kufundisha na kuongoza katika kanisa.

Kwa upande mwingine hatutaki kuingiza mengi mno katika mistari hii, lakini pia si vizuri kuifasiri kana kwamba alifanya tu kazi rahisi ya kubeba barua.

7.1.2 Wanandoa wa kuigwa: Priska na Akila

Wanandoa Priska na Akila, wanaotajwa mara nyingi kuliko wengine, huenda ndio watenda kazi wenzake wa Paulo wa muda mrefu zaidi na wa karibu zaidi katika kazi yake ya umisionari. Ingawa kwa wanandoa mume alitajwa kwanza kila mara, Agano Jipya linamtaja Priska, mke, kwanza mara nne (kati ya mara sita). Kwa nini? Kwa sababu yeye alitangulia na kuongoza katika huduma. Huenda kwa sababu alikuwa na karama zaidi kuliko mumewe. Na hata hivyo wote wawili, kama wenzi wa timu moja, walifanya kazi pamoja kwa umoja, wakiwa na thamani sawa na hadhi sawa. Kila mmoja alijua nguvu na udhaifu wa mwenzake. Kama mwanamke, Priska alikuwa muhimu pia kwa mkakati wa utume, kwa sababu kwa kawaida wanawake walihubiriwa Injili na wanawake, si na wanaume. Wote wawili, Priska akitangulia, walimfundisha Apolo (Matendo 18:26). Walikuwa wamefundishwa na Paulo mwenyewe, na kuandaliwa kwa maswali na majibu katika saa nyingi za kushona hema pamoja; kwa hiyo wote wawili walikuwa tayari kuwafundisha wengine.

Hapa ni lazima kumtaja hasa Priska, mwanamke. Mumewe alisimama nyuma yake akimtegemeza, katika safu ya pili, lakini bila kwamba kwa hilo ngazi za mamlaka zingeweza kutokea. Haiwezekani kuwazia kwamba Paulo angetoa katazo la jumla la wanawake kufundisha, wakati yeye hasa alimfundisha Apolo, na hakika wengine wengi pia. Wanandoa hawa ni kielelezo kwa wanandoa wote.

7.1.3 Yunia – mtume wa kike anayeheshimiwa

Wanandoa wengine wa kimisionari wanasifiwa na Paulo: Androniko na Yunia. Wote wawili wanaitwa mitume (Warumi 16:7). Wafasiri wa kwanza kabisa wa Agano Jipya, Mababa wa Kanisa, wanamzungumzia Yunia kwa heshima kubwa. Yohane Krisostomo (344–407 BK) anaandika juu ya Yunia: "Kuwa mtume ni jambo kubwa. Lakini kuwa maarufu miongoni mwa mitume – fikiri ni sifa kubwa kiasi gani hiyo. Hekima ya mwanamke huyu ilipaswa kuwa kubwa kiasi gani, hata akaonekana anastahili jina la mtume."

Ulimwengu wa kanisa na wa makanisa ya mahali unaotawaliwa na wanaume unaona vigumu kukubali kwamba mwanamke anaitwa mtume wa kike na mtume Paulo. Kwa sababu hiyo kuna tafsiri zinazomfanya Yunia kuwa Yunias, yaani jina la mwanamume. Kisichopaswa kuwa, hakiwezi kuwa. Lakini sasa utafiti umethibitisha tena na tena kwamba ni jina la mwanamke.

Ni kwa maana gani wawili hao walikuwa mitume, hilo linabaki wazi. Huenda walikuwa wametumwa na kanisa fulani. Huenda walifanya huduma ya kitume ya kuanzisha makanisa. Au walikuwa mitume kwa maana kwamba walikuwa miongoni mwa wale waliomwona Aliyefufuka, na sasa walifanya kazi kwa ajili ya ufalme wa Mungu nje ya Palestina.

Hapa pia ninarudia: **Katazo la kusema, la kufundisha na la kuongoza kwa wanawake ni vigumu sana kwa mtume wa kike kulitii.** Kwamba wote wawili walikuwa gerezani pamoja na Paulo kwa muda fulani, kunaturuhusu kuhitimisha kwamba wote wawili, huenda hata hadharani, waliihubiri Injili.

8 JE, KUNA AMRI YA KUNYAMAZA KWA DADA?

Mkiwaona wanawake hawa watatu, na wengine pia waliokuwa karibu na Paulo, hamtapata wazo kwamba wanawake walipaswa kunyamaza katika kanisa la nyumbani lililokusanyika, yaani kile tunachokiita leo ibada. Pia hakuna dalili nyingine yoyote katika Agano Jipya kwamba ilipaswa kuwa hivyo, au kwamba ilitekelezwa hivyo. **Hata tusingepata wazo kwamba jambo la namna hiyo lingeweza kuwepo.**

Isipokuwa sehemu fupi moja ya andiko ambayo ni lazima ieleweke hivyo. Ni andiko hili katika 1 Wakorintho 14:34-35:

> *Wanawake wanyamaze katika makusanyiko, kwa maana hawaruhusiwi kunena, bali wanyenyekee, kama vile torati nayo inavyosema.*
>
> *Lakini wakitaka kujifunza jambo lolote, wawaulize waume zao wenyewe nyumbani; kwa maana ni aibu kwa mwanamke kunena katika kusanyiko.*

Jambo hili lingeweza kueleweka kama amri ya Bwana ya moja kwa moja na iliyo wazi. Lakini kuna mashaka yenye msingi juu ya hilo. Si kwa sababu ya mtazamo wa ukombozi wa wanawake au wa kifeministi, bali yenye msingi katika Maandiko yenyewe.

Katika sura ya 11:5 Paulo anazungumza juu ya wanawake wanaoomba na kutabiri (kwa kupatana na *Yoeli 2:28 + Matendo 2:17*). Wanafanya hivyo wapi? Wengine wanasema katika kusanyiko, wengine wanasema nje ya kusanyiko tu, kama mistari hii 34-35 katika sura ya 14 inavyoonekana kuthibitisha. Lakini kwa Paulo kuomba na kutabiri kunatokea **hasa** katika kukusanyika pamoja. *Hivyo ndivyo anavyoeleza katika sura ya 14. Huko kwa Paulo ni jambo la kawaida kwamba wanawake wanashiriki.* Anasema hivyo mara kadhaa.

- Mstari 5: Nataka ninyi *nyote* mnene kwa lugha, lakini zaidi sana mtabiri!
- Mstari 12: takeni *ninyi (nyote)* kuzidi kwa ajili ya kulijenga kusanyiko.

- Mstari 23: Basi, kama *kusanyiko lote* likikutana pamoja mahali pamoja, na *wote* wakinena kwa lugha …

- Mstari 26: Basi, ndugu, ni nini? *Ninyi* mkutanapo pamoja, *kila mmoja wenu* ana zaburi, ana *fundisho*, ana ufunuo, ana lugha, ana tafsiri; mambo yote yatendeke kwa kusudi la kujenga.

Kwa neno ndugu (kwa Kigiriki: *adelphoi*) wanakusudiwa ndugu wa kiroho, yaani ndugu wa kiume **na** dada, kama katika mistari mingine mingi ambayo hatuwezi kuiwekea mipaka kwa wanaume tu (neno hili linatokea mara 27 katika 1 Wakorintho, na karibu kila mara wanakusudiwa ndugu wa kiume **na** dada).

- Mstari 31: Kwa maana nyote mwaweza kutabiri *mmoja mmoja*, ili wote wajifunze, na wote wafarijiwe.

Kwa kila Mkristo ambaye Biblia ni Neno la Mungu kwake, mapingano ndani ya andiko la Biblia hayawezekani. Lakini mistari 34-35 inaonekana kwa wasomaji wengi kama kitu kigeni ndani ya andiko. Hilo kwanza halihusiani na ukosoaji wa Biblia au na nia mbaya, bali na akili ya kawaida, ambayo hapa kwa haki inaona mapingano.

Tunawezaje kuyatatua mapingano haya? *Kwa kuzingatia mistari hii, ambamo wanawake wanaomba na kutabiri, na wote wanahimizwa kufanya hivyo, na pia kwa jinsi Paulo anavyoeleza huduma za wanawake, haiwezekani kwamba amri ya kunyamaza ya ulimwengu wote na ya nyakati zote ndiyo inayokusudiwa.* Kwa maneno mengine: Inahitajika maelezo mengine ya andiko hili, yanayotoa maana inayoeleweka, isiyo na mapingano. Kuna fasiri nyingi sana, au tuseme vizuri zaidi, majaribio ya kueleza, kwa kuwa wafafanuzi wengi wameyaona mapingano haya. Ninataja michache tu hapa, ili kisha nipendekeze suluhisho jingine.

8.1 KUPIMA UNABII

Ikiwa wanawake huko Korintho walipaswa kuwauliza waume zao nyumbani, hiyo inamaanisha kwamba walikuwa na maswali na huenda hawakuwa wamefundishwa vizuri. Walikosa maarifa. Basi, huenda katika mikutano ya

kanisa waliingilia kati mara nyingi mno kwa maswali, au walitoa michango isiyo ya hekima, tena kwa namna iliyokuwa kinyume cha kile ambacho Paulo hapa anakiita *kunyenyekea*. Kwa hilo walivuruga, na machafuko yakatokea, yasiyopatana na Mungu wa amani. *Kwa hiyo jambo lisingekuwa kama wanasema kitu, bali jinsi walivyosema na kile walichosema.*

Pia ingeweza kumaanisha kwamba wanawake walizuiwa kupima kauli za kinabii (mstari 29) za waume zao au za wanaume wote, kwa sababu katika utamaduni wa wakati huo ilikuwa aibu wake kuwaaibisha waume zao kwa kuwakosoa hadharani.

8.2 Mistari 34 na 35 ni nukuu?

Inawezekana kwamba Paulo hapa anawanukuu baadhi ya Wakorintho ili kuwajibu na kuwakanusha. Hapo yasingekuwa maneno ya Paulo. Inakubalika kwa ujumla kwamba Paulo katika 1 Wakorintho mara kadhaa ananukuu, kwa uhuru au neno kwa neno, kutoka katika barua, katika mahali hapa: 6:12-13; 7:1; 8:1, 4; 10:23; 15:12. Si kila nukuu inatajwa kila mara kuwa nukuu; bali kutokana na muktadha inajulikana kama ni nukuu. Alikuwa amearifiwa kwa mdomo au kwa barua kwamba huko Korintho kulikuwa na wanaume waliodai amri ya namna hiyo ya kunyamaza kwa wanawake. *Madai ya namna hiyo ya kunyamaza yalikuwepo katika utamaduni wa Wagiriki na Warumi wa wakati huo.*

Kurejea kwa torati ni jambo la ajabu, kwa sababu amri ya kunyamaza, sawa na amri ya kunyenyekea, haipo katika torati ya Musa. *Juu ya unyenyekevu na kunyamaza kwa wanawake hatupati chochote katika Agano la Kale, hata katika simulizi la uumbaji.* Ni Paulo hasa anayeonyesha wazi kwamba torati ya Musa si kanuni ya maisha tena kwa Wakristo, sembuse kipimo cha jinsi ibada inavyopaswa kuendeshwa. Kwa hiyo hapa huenda inakusudiwa fasiri au kanuni ya Kiyahudi, au ya Kigiriki, au ya Kirumi, ambayo watu wa namna hiyo waliitegemea, lakini si torati ya Mungu wala sheria ya Kristo. Jambo hilo linaunga mkono mtazamo kwamba hapa kuna nukuu.

Ikiwa ni nukuu, basi Paulo katika mstari 36 anajibu kwa wazi, karibu kwa hasira, dai hili lisilo na msingi. Kwa Kijerumani na katika tafsiri za Biblia jambo hili halionekani hivyo. Jibu lake linaweza kuelezwa hivi: "Nini?" Au "Upuuzi!" Au "Hata kidogo" wanawake wasinyamaze katika kusanyiko. *Ingekuwa kuingilia kati na kupinga kwa nguvu kwa upande wa Paulo.*

8.3 Mistari 34 na 35 iliingizwa baadaye?

Mistari hii inasikika kuwa ya kigeni, na ina mambo ambayo mtu hayapati vinginevyo kwa Paulo. Sasa kuna dalili zilizo wazi kutoka kwa nakala za zamani za maandiko kwamba mistari hii iliingizwa na wanakili.

Kama tungekuwa na mashaka ya ndani tu, yaani kauli zinazopingana au zilizo ngumu kueleweka, basi bado tungelazimika kungoja ufafanuzi. Lakini sasa kuna ushahidi kutoka kwa nakala za maandiko unaoonekana kuthibitisha jambo hilo.

Shaka ya kwanza yenye msingi inaamshwa na ukweli kwamba mistari hii miwili, katika nakala za mkono, inasimama mara kadhaa mahali tofauti. Mara moja mahali ambapo kwa kawaida iko kwetu, yaani baada ya mstari 33. **Lakini katika nakala nyingine iko baada ya mstari 40.** Maelezo rahisi kuliko yote ni haya: Mtu fulani aliiandika pembeni mwa kodeksi (kitabu cha nakala ya mkono). Mwanakili aliyefuata aliihamisha nyongeza hiyo ya pembeni ndani ya andiko kuu, naye ndiye aliyeamua mahali gani. Kama mahali hapo pangekuwa palepale kila mara, hakuna kitu ambacho kingeonekana.

Shaka hii ya mwanzo inathibitishwa na uvumbuzi katika **Codex Vaticanus** muhimu wa karne ya 4. Ni moja ya nakala kubwa za mkono zilizo muhimu kuliko zote kwa Agano Jipya. Katika andiko hili kwa kweli mistari hii na mingine michache imewekwa alama kama nyongeza ya baadaye.

Hata Codex Fuldensis wa karne ya 6 una masomo yote mawili, na lile **lisilo na** mistari 34 na 35 linaeleweka kama marekebisho.

Kwa hiyo nakala za asili za kodeksi zote mbili (nakala za mkono) hazikuwa na mistari hii!

Basi haitoki kwa Paulo pia. Ikiwa haikuandikwa na Paulo, basi haikuvuviwa pia, na ni makosa tu. Kama mbegu mbaya iliyopandwa kati ya mbegu nzuri na inayokua mpaka leo. Mtu akiangalia matokeo ya mistari hii miwili, yale iliyowaletea wanawake, na jinsi maneno haya yalivyoleta machozi mengi, ugomvi na migawanyiko, anaweza kweli kuielewa shaka ya dhana hii.

Kuondolewa kwa mistari hii kunaifanya sehemu ya mwisho ya 1 Wakorintho 14 ipatane tena, na kunaleta mtiririko wa mawazo ulio wazi.

Wanawake wanaoichukua amri ya kunyamaza kwa uzito neno kwa neno, wasingeruhusiwa pia kuimba sifa pamoja (14:15), wala kusema Amina (14:16). Lakini wanafanya hivyo hata mahali ambapo amri ya kunyamaza inaeleweka hivyo. Hilo halina msimamo thabiti, na linaonyesha jinsi hata Paulo, *kwa fasiri hii*, angejipinga mwenyewe. Katika sinagogi la Wayahudi huenda ilikuwa hivyo, lakini si katika makusanyiko ya Aliyefufuka.

Ninaona ni jambo la kusikitisha kwamba wanaume, kwa neno hili la Paulo, bila kujali muktadha wa sura, wa waraka na wa Agano Jipya, wamechagua fasiri hii *kwa hasara ya wanawake*, na kwa hiyo wamewalazimisha wanawake wote kunyamaza. *Kwa hilo wanayanyang'anya makusanyiko utajiri mwingi wa kiroho, kama si hata sauti ya Bwana.* Kwa maana dada nao wana Roho wa Mungu na karama za Roho. Je, inawezekana kwamba katika kukusanyika kulikio muhimu kuliko yote, nusu ya mwili wa Kristo inapaswa kunyamaza? Au kwamba Roho anatenda kazi kupitia wanaume tu?

Nimejifunza kulinganisha Maandiko na Maandiko kila mara, na kutafuta maandiko yanayofanana yanayounga mkono na kuthibitisha fasiri fulani. Je, kuna andiko jingine lenye amri ya kunyamaza kwa wanawake, linaloidhania kwa njia isiyo ya moja kwa moja, au linaloiamuru? Hapana.

Kwa jumla kuna kauli tu zinazoonyesha au kuashiria ushiriki wa wanawake, moja kwa moja au isivyo moja kwa moja. *Amri ya kunyamaza ni andiko moja tu. Tena ni la ajabu, kiasi kwamba ama linamaanisha kusema kusikofaa na kwa hiyo kunakatazwa, ama halitoki kwa Paulo, likiwa nyongeza isiyo halali au nukuu. Hapo lisingekuwa agizo la kitume, bali kinyume chake kabisa.*

Inakuwaje mtu, kwa ushahidi mdogo hivyo, aamue kwa hasara ya dada na kuwakataza kusema maisha yao yote katika kusanyiko la Wakristo lililo muhimu kuliko yote? Na wakati huohuo aitikie kwa hisia kali mno na kwa msisimko, anapozungumziwa mada hii? Je, naweza kuwaomba kwa unyofu wanaume wanaoshikilia jambo hili, wajiweke angalau mara moja katika nafasi ya dada hao? Yaani kukubali agizo pana namna hiyo, kali na lisiloelezeka, hata linalopingana, kama amri ya Bwana kutokana na sentensi mbili tu? Amri za Bwana zinaeleweka, wala si za kigeni na za kutia shaka; zinatumika kwa ajili ya kujenga na kwa faida yetu, wala si kwa kuidharau jinsia moja.

Siwezi kuacha kuuliza swali hili: **Ni nani mwenye shauku kubwa kuliko wote kwamba binti za Hawa wanyamaze na wakatazwe kufungua vinywa vyao? Ni yule nyoka wa zamani, aliyemshambulia mwanamke tayari bustanini. Lakini Mungu anasimama upande wa mwanamke; uzao wake utamponda nyoka kichwa.**

Wanaounga mkono ushiriki wa dada katika ibada, kwa neno au kwa wimbo, kwa mahubiri au ushuhuda wa maisha, wakati mwingine hushtakiwa kuwa wafeministi au watu wa kidunia. Kwa hilo lazima nijibu: Ikiwa, kama inavyowezekana sana, mistari hii miwili inaeleza sheria ya kidunia inayotaka kuwatenga wanawake na maisha ya hadharani, na kwa hiyo inawabagua, basi ni nani aliye wa kidunia katika swali hili?

Ikiwa wanawake hata leo wananyamaza katika makusanyiko kwa sababu ya amri ya kidunia ya karne ya kwanza au ya pili, iliyoingia katika Biblia kwa njia ya udanganyifu, basi hiyo ni kashfa ya kusikitisha!

9 Je, kuna katazo la kufundisha kwa dada?

Tukiangalia jinsi Paulo na Yesu walivyowatendea wanawake, tusingepata wazo kwamba wanawake hawaruhusiwi kufundisha. Wao ni miongoni mwa wale wanaoweza kutoa fundisho katika ibada (1 Wakorintho 14:26), wanaofundisha kama Priska alivyomfundisha Apolo (Matendo 18:26), au wanaopaswa kuwa walimu wa mambo mazuri (Tito 2:3). Kama wanaume, wao ni miongoni mwa *watu* wanaopitisha kwa wengine yale waliyojifunza, kwa kuwafundisha wengine nao (2 Timotheo 2:2). Pia karama ya Roho ya kufundisha haiwekewi mipaka kwa wanaume tu (Warumi 12:7).

Yesu anataka wanawake wafundishe sawasawa na wanaume: (Mathayo 28:19-20) Basi enendeni, mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi, mkiwabatiza kwa jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu; **na kuwafundisha kuyashika yote niliyowaamuru ninyi.**

Lakini kama ilivyo kwa katazo la kusema, kuna andiko **moja tu** la Biblia linaloeleweka hasa kwa maana kwamba wanawake hawapaswi kufundisha, wala kuongoza au kutumia mamlaka. Kuna maoni tofauti kama mistari hii inahusu ibada tu, au kama maeneo yote ya maisha yamo ndani yake. Amri ya kunyamaza katika ibada ingekuwa imelimaliza jambo hili kwa sehemu kubwa: Asiyeruhusiwa kusema, hawezi pia kufundisha huko.

Sehemu hiyo ya andiko katika 1 Timotheo inahusu hali ya kihistoria yenye matatizo huko Efeso, ambayo hatuijui kwa usahihi. Tuna barua hii tu, yaani upande mmoja wa habari. Tunapaswa kulizingatia hilo kabla ya kuhitimisha kutokana na tusiyoyajua au kutokana na ukimya wa andiko, na kuyatangaza hitimisho hayo kama amri zinazofunga nyakati zote. Kwa maana hiyo barua hii haikuandikwa kwetu, bali kwa ajili yetu. Wapokeaji wake, kinyume chake, walielewa kila kitu katika hali yao. Tungepaswa kuangalia aya nzima ya mistari 8-15; sisi tutajiwekea mipaka kwa mistari 11-14. Mwishoni mwa sura hii inafuata tafsiri ya maana ya sehemu nzima.

> [1 Timotheo 2:11-14] *Mwanamke na ajifunze katika utulivu, kwa unyenyekevu wote. Lakini simruhusu mwanamke kufundisha, wala kumtawala mwanamume, bali awe katika utulivu. Kwa maana Adamu aliumbwa kwanza, na Hawa baadaye; wala Adamu hakudanganywa, bali mwanamke alidanganywa, akaingia katika kosa.*

Sentensi kwamba mwanamke anapaswa kujifunza ndiyo pekee katika sehemu hii iliyo katika hali ya amri, tena ni ya mapinduzi. Elimu haikupatikana kwa wanawake wengi, wala haikutakiwa kwao. Hapa ndipo ufunguo wa maagizo haya ulipo. Mwanamke – na hapa anaweza kukusudiwa tu mwanamke fulani ("mwanamke" mmoja) au kikundi cha wanawake – anapaswa kujifunza akiwa tayari kupokea. Ili wasifundishe kwa maarifa nusu au kwa mafundisho ya uongo, yanayotajwa mara kadhaa katika 1 Timotheo, kwa tabia ya kiburi, au wasidhani kuwafundisha waume zao.

Neno kutawala hapa halimaanishi uongozi wa kiroho wala mamlaka ya kufundisha. Neno hilo la Kigiriki linatokea mara moja tu katika Agano Jipya, na katika lugha ya kila siku ya wakati huo lilimaanisha jambo baya. Kuna maneno mengine ambayo Paulo anayatumia kwa uwezo au mamlaka. Kwa hiyo katika barua kwa Timotheo neno hili linaeleza mwenendo uliopotoka, tabia mbaya na ya kutisha, hata ya kuvuka mipaka. Jambo hilohilo angewakataza wanaume pia. Lakini hapa lilikuwa hasa tatizo la wanawake. **Kufundisha na kutawala** si mchanganyiko unaotakiwa, bali ni mchanganyiko mbaya, ambao hata hatujui kwa usahihi unamaanisha nini. Kwa maana tatizo lililotajwa lilikuwa nini hasa, tunaweza tu kujaribu kulijenga upya kutokana na maneno haya. **Mamlaka ya kufundisha yanatokana na kufundisha mafundisho yenye uzima, na karama ya kufundisha, na kukubaliwa na kuungwa mkono na kanisa na uongozi wake.**

Kwa tafsiri sahihi zaidi linasema: *Sasa simruhusu mwanamke* … Kwa hiyo andiko hili linashughulikia hali ya mahali pale, ambayo ingeweza kubadilika kuwa nzuri, mwanamke akishafanya kazi yake ya nyumbani ya kujifunza. Kuhimiza marekebisho haya ndiyo sababu hasa ya barua nzima, inayowataja watu kadhaa mahususi na mafundisho ya uongo (1 Timotheo 1:3-6; 1:19-20; 4:1-10; 5:13-16; 6:3-10; 6:20-21).

Sasa Paulo anataja kwa kifupi habari ya Adamu na Hawa. Kama mfano wa kulinganisha. Si ili kueleza ukuu wa Adamu. Wala si ili kutaja udhaifu mkubwa zaidi wa Hawa, au urahisi wake wa kujaribiwa, na kwa hiyo wa wanawake wote, kama sababu ya katazo la kufundisha. Ukweli kwamba Adamu aliumbwa kwanza haumpi nafasi ya uongozi, na kwa hiyo hauthibitishi mpangilio wa uumbaji kabla ya anguko; bali Paulo anaeleza tu mpangilio halisi wa matukio. Kwa maneno mengine: Paulo hasemi kwamba wanawake hawaruhusiwi kufundisha kwa sababu Adamu aliumbwa kwanza. Kineno "kwa maana" katika lugha ya asili *wakati mwingine, lakini si kila mara,* ni mwanzo wa sababu; bali, kama mahali pengine pia, ni mwanzo tu wa ulinganisho na picha kutoka Agano la Kale.

Wapokeaji ndio peke yao waliojua kwa usahihi kwa nini Paulo anawataja Adamu na Hawa katika muktadha huu. Sisi tunaona maelezo yafuatayo kuwa yanawezekana na yanaeleweka, bila kutoa kutokana nayo hitimisho pana:

Katika mafundisho ya Kinostiki yaliyoenea huko Efeso, simulizi la Biblia la uumbaji lilichanganywa na mambo ya kipagani, hasa Gnosis, yaani elimu ya siri (6:20). Mafundisho hayo yalimtukuza Hawa kama wa kwanza, na kama nguvu ya kike iliyompulizia Adamu nafsi. Huenda kutajwa huku, kukisisitiza mpangilio wa uumbaji, kulikuwa marekebisho. Ibada ya Artemi, iliyotawala maisha ya mji wa Efeso, pamoja na hadithi zake, mafundisho na desturi zake, huenda ilikuwa na nafasi yake. Kwa kanisa ilikuwa hatari. Haitajwi hapa, lakini katika Matendo 19 mtu anapata picha iliyo hai. Paulo aliijua hatari hiyo vizuri; alikuwa amekaa Efeso muda mrefu wa kutosha.

Hawa hakuumbwa tu baada ya Adamu, bali kutoka kwa Adamu na kwa ajili yake, ili awe mwenzi wa kusaidia mwenye hadhi sawa, aliyeshiriki naye kila kitu. Nyoka anapomkaribia, anadanganywa kwa sababu inaonekana alitaka kuikabili hali hiyo peke yake. Katika hatari hii ya kufa na kupona hamgeukii mwenzi wake, ili wakabiliane na changamoto hii pamoja. Kwa hiyo wanawake huko Efeso, na mwishowe wanawake wote, hawapaswi kuwapuuza wenzi wao, bali watende pamoja nao, na ikiwa ni lazima wajifunze kutoka kwao.

Adamu alipewa amri juu ya tunda lililokatazwa kabla Hawa hajakuwepo. Kwa maana hiyo ilimbidi Hawa aisikie kutoka kwa mumewe. Huenda Hawa

alidanganywa kwa sababu hakuwa amesikiliza vizuri vya kutosha. Hilo lilikuwa onyo kwa baadhi ya wanawake huko Efeso, kwamba wajifunze na wawe na msingi imara katika mafundisho ya Injili na ya Bwana wetu Yesu Kristo. **Hapo ndipo tu wangeweza kufundisha, hata wanaume.** Adamu hakudanganywa; aliijua amri moja kwa moja kutoka kwa Mungu, akatenda dhambi akijua kikamilifu. Dhambi yake, kama tulivyoona katika Mwanzo, haikuwa kushawishiwa, bali kutenda dhambi kwa macho wazi, yaani kwa kujua kikamilifu na kwa kukubali.

Kwa kuwa barua ya Paulo inalenga kupiga vita mafundisho ya uongo (tangu 1:3), kwa nini watu wanasoma 2:12 kama katazo la wanawake kufundisha mafundisho sahihi, na si kama katazo la wanawake kufundisha mafundisho ya uongo?

Kufundisha mambo ya uongo kwa namna isiyofaa lilikuwa tatizo halisi la mwanamke mmoja, au hata wa wanawake kadhaa, huko Efeso. Lakini ni wazi kwamba wanaume nao hawapaswi kufanya hivyo hivyo. Wote waliojifunza ukweli wanapaswa kuwafundisha wengine kwa moyo wa kutumika.

Inafuata *tafsiri yenye maelezo* ya 1 Timotheo 2:8-15. Hivi ndivyo ningeeleza andiko hili gumu kwa kifupi:

Timotheo mpendwa, ili matatizo huko Efeso, pamoja na baadhi ya wanaume na baadhi ya wanawake na mafundisho yao ya uongo, yadhibitiwe, mambo yafuatayo lazima yatokee: Wanaume waanze kuomba. Kila mahali wanapokutana. Hata hadharani. Badala ya kubishana juu ya hadithi za uongo na mafundisho ya uongo. Hasira na ugomvi vinazuia maombi. Kuomba pamoja kunaleta maisha na ushirika wa utulivu na amani. Kwa mikono iliyoinuliwa, iliyo wazi na tayari kupokea, iliyo safi bila ugomvi na ukatili, wamwabudu pamoja Mungu wetu Mwokozi, na kuwaombea watu wote mbele ya kiti cha enzi cha Mungu.

Bila shaka wanawake nao waombe, sawasawa na wanaume. Hapo ni muhimu kwamba wanawake, hasa ninawakusudia wanawake matajiri, wajionyeshe kwa unyenyekevu wa moyo popote wanapotokea na kuonekana. Mapambo yao,

yanayovuta macho ya wanaume na ya wanawake pia kuwaelekea wao, ili kushindana wao kwa wao, yasiwe katika mitindo ya nywele ya gharama na ya kuvutia macho, wala katika mapambo ya dhahabu na lulu, na mavazi ya bei ghali na ya ajabu. Wanawake wanaomfuata Masihi hawahitaji kujionyesha hivyo, wala kutumia ushawishi na kutawala kwa njia hiyo. Kuna pambo na ushawishi wenye thamani zaidi, unaoheshimiwa hata na watu wote: matendo mema.

Mwanamke ajifunze ukweli wa Injili ni nini. Akiwa tayari kujifunza, makini na mwenye kiu ya kujua. Katika nyumba yake mwenyewe. Hasa baadhi ya wanawake hawa sasa siwaruhusu kueneza hadithi hizi zote za uongo na mafundisho ya uongo. Wasijiinue juu ya waume zao, wala kuwatawala na kuwafundisha kwa kiburi. Wasikilize, waume zao au wanaume wa kanisa wanapowaeleza mafundisho yenye uzima. Kwa maana wanayahitaji, kwa kuwa wanakosa maarifa, na ujinga huu unaleta madhara makubwa wanapoeneza hadithi za uongo katika nyumba.

Kuumbwa kwa Adamu na Hawa ndio mfano unaofaa kabisa kwa jambo hili. Adamu aliumbwa kwanza, naye ndiye aliyepaswa kumfundisha Hawa. Hakudanganywa. Lakini Hawa alidanganywa na kupotoshwa. Katika jaribu hakumgeukia mwenzi wake. Wanawake wasipojifunza kwa hiari, watadanganywa kama Hawa, na kuwa mtego kwa wengine. Baadhi ya wanawake huko Efeso wasipojifunza kutoka kwa waume zao, ndivyo itakavyotokea. Ni baada tu ya kujifunza ndipo wanaruhusiwa kuwafundisha wengine, hata wanaume.

Na wanawake hawa wajue kwamba watalindwa wakati wa kuzaa watoto. Licha ya kushawishiwa kwa Hawa, na licha ya hatari kubwa za kuzaa. Mungu peke yake, Mwokozi wetu, ndiye anayeokoa, wala si mungu mke mlinzi wa Efeso aliyetengenezwa na wanadamu, Artemi. Kwa hiyo wajikite katika imani, na upendo, na utakatifu. Pamoja kama mume na mke, ambao, kama Adamu na Hawa, ni mwili mmoja. Wanawake wasiogope kupata watoto. Hakuna mtu anayeruhusiwa kuwakataza kuoa au kuolewa. Wanaume wajitawale katika mambo ya kimwili, na wakumbuke kwamba mimba nyingi mno ni hatari kwa wake zao.

10 Ukuhani wa waamini wote

Katika bustani ya paradiso, Adamu na Hawa, wakiwa bila hatia kabla ya anguko, ni *wafalme* wanaotawala, na *makuhani* wanaoishi mbele za Mungu. Pamoja naye na kwa ajili yake. *Kulima* na *kutunza* ni maneno yaliyotumika baadaye kwa huduma ya makuhani (Mwanzo 2:15).

Bustani ya paradiso katika Edeni ni picha ya Patakatifu pa Patakatifu katika hekalu. Edeni mpya na bora zaidi, yaani nchi mpya, itakuwa Patakatifu pa Patakatifu pa dunia nzima. Dunia yote itakuwa bustani ya paradiso. Ndiyo sababu Yerusalemu mpya, picha ya uumbaji mpya, ina umbo la mchemraba mkubwa sana (Ufunuo 21). Hilo ni umbo lilelile la Patakatifu pa Patakatifu katika hekalu. Nchi mpya itakaliwa na wanawake na wanaume, na wafalme na malkia, na makuhani wa kiume na wa kike.

Je, huko kutakuwa na ngazi za mamlaka katika uhusiano wa mwanamume na mwanamke? Wengine wanadhani hapana, kwa sababu ni uumbaji mpya. Wanasema ngazi za mamlaka zinahusu tu uumbaji wa zamani na ulioanguka. Lakini katika kanisa uumbaji mpya umekwisha kuanza. Huko mustakabali huu tayari unaonekana sasa katika jinsi tunavyotendeana. Basi kwa nini katika kanisa bado kuwe na ngazi za mamlaka zisizotakwa na Mungu? **Katika kanisa la Yesu kinachohesabika ni kunyenyekeana tu, kwa hiari.**

Matengenezo ya Kanisa yaliuleta tena nuruni ukweli huu wa ukuhani wa waamini wote. Lakini katika desturi za makanisa jambo hilo halikuonekana, au lilionekana kidogo tu. Hakuna mtu, hata Kanisa Katoliki, anayeutilia shaka ukuhani wa waamini wote. Swali ni ukweli huu una maana gani kwa vitendo katika maisha ya kanisa. Kwamba kila mwamini, mwanamke na mwanamume, ni kuhani, kungepaswa kuwa sababu ya kutosha kwamba jinsia zote mbili zinaweza kuwa na nafasi sawa au huduma sawa katika ibada. Kumbe sivyo kabisa. Ukuhani wa waamini wote kwa upande mmoja unatekelezwa binafsi. Maombi na ushirika na Mungu ni baraka ya mtu binafsi. Kielelezo cha ukuhani na cha huduma ya dhabihu inayohusiana nao kinatoka Agano la Kale, ambapo kuhani

aliongoza ibada na kutoa dhabihu. **Kwa hiyo ni jambo la kawaida, tunapofikiri juu ya ukuhani wa waamini wote, kufikiri pia juu ya kukusanyika kwa waamini, wanaoingia pamoja kama waabuduo katika patakatifu pa mbinguni.** Na wanaotoa pamoja dhabihu za kiroho za sifa kwenye meza ya Bwana, madhabahu ya kiroho. Je, hapo kunaweza kuwa, au kunaruhusiwa kuwa, tofauti kati ya jinsia? **Neno la Mungu halifanyi tofauti hizi katika Agano Jipya. Basi nasi tusizifanye.**

Katika Agano la Kale ni wanaume tu waliokuwa makuhani. Lakini si kila mwanamume aliweza kuwa kuhani au Mlawi. Ilibidi mtu azaliwe Mlawi, na ili awe kuhani ilibidi atoke katika jamaa ya Haruni. Tena ilibidi awe safi kwa mujibu wa sheria za ibada, na asiwe na kilema mwilini.

Aidha, kazi ya kuhani, kama ile ya mchinjaji, ilikuwa ya kumwaga damu na ya kuchosha. Kukata wanyama vipande vipande katika joto la Mashariki ya Kati ilikuwa kazi ya kutoa jasho jingi, ambayo ilifanywa vizuri zaidi na wanaume, ambao kwa wastani wana nguvu zaidi kuliko wanawake. Kazi ya kikuhani ya ibada ya namna hii haipo tena leo.

Tunapaswa pia kuzingatia kwamba kutokea kwa ukuhani maalum wa Walawi (wa kiume) wenyewe ni ishara ya kushindwa kwa Israeli, kwa kuwa ulitokea tu baada ya watu kushawishiwa kuabudu sanamu kwa ndama wa dhahabu (Kutoka 32), ambapo ni Walawi tu waliopinga (mistari 26-29). **Kusudi la kwanza la Mungu kwa watu wake lilikuwa kwamba wote wawe "ufalme wa makuhani" (Kutoka 19:6), maono ambayo sasa yanatimizwa ndani ya Kristo na kupitia kwake (Ufunuo 1:6; Waebrania 13:15). Lengo la Mungu limefikiwa: Wanawake na wanaume sasa ni makuhani wa Mungu.**

Maisha yetu, si ya wanaume peke yao, bali ya wanaume na wanawake, yanapaswa kuwa dhabihu iliyo hai kwa Mungu – maisha yote ni huduma ya kikuhani (Warumi 12:1-2).

11 JE, DADA WANARUHUSIWA KUWA WAZEE WANAWAKE?

Ikiwa hakuna amri ya jumla ya kunyamaza na hakuna katazo la jumla la kufundisha kwa dada, je, wanaruhusiwa basi kuwa wazee wanawake?

Baadhi ya makanisa yana wazee rasmi, na kila mshiriki wa kanisa anajua nani ni mzee. Kuna makanisa yanayozungumza tu juu ya huduma ya wazee, jambo ambalo kimsingi halileti tofauti linapokuja swali la kazi zao ni nini: kufundisha, kulinda na kuongoza kundi, kutunza, kusimamia, kuchunga nafsi za watu.

Kila mtu ni mtoto wa wakati wake, isipokuwa ameishi peke yake kabisa. Nyakati hubadilika, wakati mwingine kuwa bora. Ninataka kusema nini kwa hilo? Kwamba nyaraka za Agano Jipya ziliandikwa wakati ambapo mfumo dume ulikuwa mpangilio wa msingi wa jamii. Watu walimwona mwanamke kuwa na uwezo mdogo na thamani ndogo kuliko mwanamume, na kwa sababu hiyo hakuonekana katika maisha ya hadharani. Wanawake hawakuwa na haki ya kupiga kura. Ni ubaguzi huu hasa, uwe mdogo au mkubwa, ulioingia kwa sababu ya anguko.

Tumeona **kwamba Yesu na Paulo hawakujipatanisha na roho ya zama, bali waliwapa wanawake heshima walio nayo kama wabebaji wa mfano wa Mungu.** Hata hivyo mitume na watenda kazi wenzao, kwa kadiri tunavyojua, huenda waliweka wazee wanaume tu. Jambo hilo linaeleweka kabisa. **Ilibidi waanze na kile kilichokuwepo, pale watu walipokuwa wakiishi katika utamaduni wao, si pale ambapo mtu angependa wawe.** Lakini hilo halimaanishi kwamba lazima ibaki hivyo daima, au kwamba inapaswa kubaki hivyo. Fibi wa Korintho (Warumi 16:1) ni mfano mmoja tu uliowezekana tayari katika siku za Paulo. Uongozi wenyewe si jambo la wanaume. Kuna hata tafiti kubwa zinazoonyesha kwamba wanawake ni viongozi bora zaidi. Siwezi kulipima hilo, lakini linaonyesha wazi kimsingi kwamba wanawake hawana mipaka yoyote ya kiakili.

Lakini Agano Jipya linasema nini? Kuna dokezo muhimu juu ya swali hili katika 1 Timotheo 3:1, ambalo karibu halitambuliwi:

> *Ni neno la kuaminiwa: Mtu* yeyote *akitaka kazi ya mwangalizi (askofu), atamani kazi njema.*

Mstari huu unakuja mara baada ya sehemu inayohusu kufundisha kwa uongo na kutawala kwa mwanamke. **Mstari huu hauanzi sehemu mpya, bali ni hitimisho la 2:8-15.** Katika maandiko ya asili hakukuwa na migawanyo ya sehemu, namba za mistari wala vichwa vya habari. *Mstari wa 1 wa sura ya 3 unamhusu mwanamke au wanawake wa 2:11-15.* Halisemi, mwanamume akitaka huduma ya namna hiyo. Linaweza vilevile kumaanisha, mwanamke au wanawake wakitamani huduma ya namna hiyo. **Neno "mtu yeyote" halina jinsia, si la kiume wala la kike.**

Paulo alitaka wanawake, kabla ya kuwafundisha wengine, wajifunze wenyewe kwanza. Na hata baada ya kujifunza, wasinyakue kwa kiburi mamlaka ya kufundisha. Hapo wangeweza kuingia katika huduma hii ya mwangalizi au ya mzee, au kuitwa kwayo. Wakiwa na ukomavu na uwezo unaohitajika, huduma hii ilikuwa wazi kwao (si tu wakati ambapo hakukuwa na wanaume). Paulo hapa anawafungulia wanawake mlango, na tayari tangu zamani aliwajua wanawake wa namna hiyo kama watenda kazi wenzake.

Kisha zinafuata sifa zinazohitajika. Kutokana nazo tunaona kwamba, bila shaka, wanaume nao wanapaswa kutekeleza huduma hii. Wanaume wawe na mke mmoja tu. Kwa wanawake waliotaka kuwa wazee, ilihusu vivyo hivyo**. Viwakilishi (kwa Kigiriki) havina jinsia tangu mwanzo wa orodha. "Mume wa mke mmoja" wakati huo ilikuwa nahau ya uaminifu katika ndoa, pia ya kuoa mke mmoja tu, lakini haikuwa dai kwamba wanaume tu ndio walioruhusiwa kuwa wazee.**

Wakati huo wanaume, kama *pater familias* (baba mwenye mamlaka ya nyumba), ndio walioisimamia nyumba. Kuwa hodari katika jambo hilo ilikuwa mojawapo ya sifa, ambayo ingeweza kuwahusu wanawake vivyo hivyo (1 Timotheo 5:14 –

kutawala nyumba). Paulo katika nyaraka zake anadai sifa hizi zote kwa wanawake pia. Wala sifa hizi wala huduma ya mwangalizi yenyewe si jambo la wanaume tu.

Wanawake nao wanaruhusiwa kutamani kazi hii njema!

Juu ya huduma ya shemasi kuna mabishano machache zaidi: Mstari 11 unaonyesha kwamba wanawake nao wanapaswa kuwa mashemasi wanawake.

Kuwatenga wanawake na uongozi wa kanisa ni kujidhuru wenyewe (Waefeso 5:29). Kwa bahati mbaya, kuwatenga dada na vikundi vya uongozi na "mikutano ya ndugu wa kiume" kumesababisha pia kwamba mara nyingi wanaume wasio na sifa za kutosha, au wasio na sifa kabisa, wameingia katika uongozi wa makanisa. Madhara yaliyotokana na hilo hayahitaji kuelezwa hapa.

Roho Mtakatifu huwapa wanaume na wanawake karama ya uongozi na ya kusimamia (1 Wakorintho 12:28; Warumi 12:8). Na tuanze kuwatafuta wanawake wa namna hiyo, kuwainua, na kuwaalika katika huduma za namna hiyo. Hatua ya kwanza, rahisi, ingekuwa kufanya mikutano ya uongozi pamoja na wake wa viongozi wa kiume.

Ikiwa Petro na Paulo walikuwa na maoni kwamba uongozi wa kanisa ni kwa ajili ya wanaume tu, kwa nini basi mafundisho yao juu ya karama za uongozi yanawaelekea wanaume na wanawake pia, bila kuweka wazi mipaka hiyo? Mafundisho juu ya karama za kiroho yanaonyesha kwamba, kuhusu uongozi wa kanisa katika Agano Jipya, hakuna tofauti kati ya wanaume na wanawake.

Jambo hili halipingwi pia na ukweli kwamba Yesu aliwachagua mitume kumi na wawili kuwa mitume waanzilishi wa vuguvugu lake jipya. Naam, wote walikuwa Wayahudi, watu huru na wanaume. **Lakini aliwateua katika kipindi cha mpito, kabla ya kuzinduliwa kwa Agano Jipya. Wakifuata mfano wa wazee wakuu kumi na wawili wa makabila, waliwakilisha kurejeshwa kwa watu wa Mungu kama wafuasi wa Yesu.**

Haina ubishi kwamba baada ya Pentekoste, katika zama za Roho, viongozi wa kanisa waliofuata waliweza kuwa watu wa mataifa au watumwa. Kwamba wale Kumi na Wawili walikuwa Wayahudi na watu huru si hoja dhidi ya viongozi wa namna hiyo. Vivyo hivyo

kuwa wanaume kwa mitume kumi na wawili si hoja dhidi ya uwezekano kwamba viongozi wa baadaye wangeweza kuwa wanawake.

Kama ingekuwa muhimu kwa mitume kwamba wanawake hawana nafasi katika huduma ya uongozi, wangelisema. Lakini hakuna mahali popote ambapo kutengwa kwa wanawake kunadokezwa hata kidogo.

Mwisho, juu ya pingamizi kwamba haya yote ni "kufanya kila kitu kiwe sawa" na kuondoa tofauti za mwanamume na mwanamke zilizowekwa katika uumbaji. Ninalipinga hilo waziwazi, kwa maana Adamu hakupewa Adamu wa pili kando yake, bali Hawa. Yeye ana kile ambacho Adamu hana. Pamoja wanakamilishana, bila ngazi za mamlaka, bila mmoja kuwekwa chini wala juu ya mwingine kwa cheo.

Tofauti za mwanamume na mwanamke ziko wazi na hazipuuziki. Neno egalitär (-a usawa), yaani usawa wa mwanamume na mwanamke, halisaidii sana katika mjadala huu. Hapa jambo si kile kinachomtofautisha mwanamume na mwanamke, na kinyume chake, bali ni kuondoa tofauti ya cheo isiyo ya kibiblia, ambayo kwayo kazi ya mwanamke katika kanisa inawekewa mipaka, au hata kuzuiwa kabisa. **Kuibana kazi ya wanawake mwishowe ni kumpinga Roho Mtakatifu.**

12 KUFUNIKA KICHWA – BADO LEO?

Kile kinachoitwa *kufunika kichwa* kinatokea katika Agano Jipya tu katika *1 Wakorintho 11:2-16*. Inaonekana wazi kwamba ilikuwa mada yenye mabishano huko Korintho. Hapa pia hatujui mazingira ya wapokeaji wa barua. Wakorintho walielewa kila sentensi ambayo Paulo aliandika juu ya jambo hili. Jaribio langu la kueleza ni moja kati ya mengi. Kwetu linabaki kuwa andiko gumu. Ili kulielewa jambo hili, ninakuomba, dada mpendwa, ikiwa unajifunika kichwa, ujieleze wazi wewe mwenyewe sababu ya kufanya hivyo kutoka katika sehemu hii. **Kwa nini, wapi na lini unajifunika kichwa (ikiwa jambo hilo linakuhusu)?**

Hapa jambo ni kulitumia andiko hili la Paulo, ambalo halikuandikwa kwetu, bali kwa ajili yetu, na kujibu swali: Je, linatufunga leo, na kama ndiyo, kwa namna gani?

Sehemu hii mara nyingi hufafanuliwa hivi: Mwanamume, au mume, ni kichwa cha mwanamke na ana nafasi ya uongozi aliyopewa katika uumbaji. Mwanamke, au mke, anaonyesha jambo hili hadharani wakati wa kuomba na kutabiri, kwa kuwa na kitu juu ya kichwa chake, kifuniko cha kichwa (leo: kitambaa cha kichwa, kofia, shela n.k.). Ni vazi gani lilikusudiwa kwa ajili ya kufunika, linabaki wazi. Huenda ncha ndefu ya vazi la juu ilitupwa kuzunguka na juu ya kichwa ilipohitajika.

Swali la kwanza ni kufunika kichwa kunatakiwa wapi: Ndani ya ibada au nje yake? Jambo ni **wapi** dada wanaomba na kutabiri. Katika sura iliyotangulia (sura ya 8) nilisema kwamba jambo hili lazima lihusu ibada, yaani mahali ambapo wanaume na wanawake wanaomba na kutabiri pamoja.

Kwa kawaida inadhaniwa kwamba Paulo anawahimiza wanawake wajifunike, kwa sababu wao, au baadhi yao, hawakutaka tena kufanya hivyo. Huenda ndivyo. Kwa sababu ya mstari 10 mimi ningeliona zaidi kinyume chake: **Kulikuwa na wanaume waliodai kwamba wanawake waondoe vifuniko vyao vya kichwa.** Ama kama uhuru mpya wa Kikristo, ama kwa nia mbaya, yaani ili

waweze kuwaona wanawake wa kanisa na nywele zao kwa namna ambayo vinginevyo haikuwezekana, au ilikuwa vigumu. **Kwa hiyo Paulo anawatia moyo wanawake, na anawapa wanawake wote haki (mstari 10) ya kujifunika.** Lakini si lazima kabisa kulijibu swali hili, nani alidai nini.

Kwa hilo mtu anapaswa kujua kufunika kichwa kulikuwa na nafasi gani huko Korintho ya Kigiriki na katika Dola la Kirumi wakati huo. *Wanawake walioolewa kila mara walivaa kifuniko cha kichwa hadharani, si katika ibada tu.* Ilikuwa sehemu ya heshima yao kama wanawake walioolewa, wasiopatikana kwa wanaume wengine. Kinyume cha makahaba na pia wajakazi, ambao hawakuvaa kifuniko cha kichwa. Wajakazi walikatazwa kufanya hivyo. Kifuniko, huenda vazi la juu kama shela, kilikuwa ulinzi kwa upande mmoja, na ishara ya uaminifu kwa mume kwa upande mwingine. Ilikuwa heshima ya kijamii iliyoonyeshwa kwa kifuniko hiki. **Swali la unyenyekevu halikuwa muhimu kuhusu kufunika kichwa. Katika utamaduni huo wa kale wanawake walikuwa tayari katika hali hiyo. Kufunika kichwa hakukuwa ishara ya unyenyekevu, bali ya kuwa wa mtu fulani, yaani wa mume wake. Unyenyekevu si mada ya andiko hili la Wakorintho.** Kile kilichokuwa desturi njema ya kijamii huko Korintho, na wakati huo karibu kila mahali, bado ndivyo leo katika nchi za Kiislamu, lakini si tena kwetu katika nchi za Magharibi. *Ishara kama kifuniko cha kichwa zina maana tu pale ambapo jamii na utamaduni wake vinajua zinamaanisha nini.*

Katika mstari 10 Paulo anatoa tamko lililo wazi ili kulimaliza jambo la kufunika kichwa – **angalieni, katika andiko la asili hakuna chochote juu ya kuwa na ishara ya mamlaka au ya uwezo juu ya kichwa** (yaani kifuniko cha kichwa). Kwa tafsiri sahihi linasema:

> **Kwa hiyo mwanamke anapaswa kuwa na mamlaka juu ya kichwa chake mwenyewe, kwa ajili ya malaika.**

Mstari huu unaonyesha kwamba huenda dai lilikuwa limetolewa kwamba hakuhitajiki tena kufunika kichwa, kwa maana sasa Paulo anasema: *Mwanamke anaweza kuamua mwenyewe kama atavaa kifuniko cha kichwa. Tena wanawake wote wa kanisa. Hata wale wasioolewa, waliowekwa huru, wajakazi na makahaba waliokuja kuamini. Paulo anampa kila mwanamke heshima ya kujifunika katika kanisa, yaani*

katika ibada. Anayestahilishwa kuwahukumu malaika siku moja (1 Wakorintho 6:3), hakika anaweza kuamua jambo hili mwenyewe.

Kwa hilo Paulo anajibu pia swali tunalouliza katika karne ya 21 andiko hili linaposomwa: Kila mwanamke anaamua mwenyewe kama ni sawa kwake kujifunika. Si mume wake, wala wanaume wa uongozi wa kanisa. Leo kifuniko cha kichwa katika ibada kinawashangaza zaidi watu wa nje. Hiyo ingekuwa kinyume kabisa cha kile kilichoufanya huko Korintho. Kifuniko cha kichwa leo, kwa maana halisi ya neno hilo, kimepitwa na wakati.

Kinyume cha marekebisho ya kitamaduni na ya wakati, mambo yafuatayo ya andiko hili yanabaki kwa nyakati zote:

- **Kichwa hakina maana ya mkuu, kiongozi au mwenye mamlaka juu ya mwingine, bali ya asili na chanzo.**
- Kristo kama kichwa ni asili yenye heshima ya mwanamume (kama Muumba wake); mwanamume (Adamu) kama kichwa ni asili yenye heshima ya mwanamke (Hawa); na Mungu kama kichwa ni asili yenye heshima ya Kristo (katika kufanyika kwake mwili).
- **Wanaume na wanawake wanaomba na kusema kwa unabii katika ibada.**
- Kila mmoja anakiheshimu kichwa chake chenye heshima kama chanzo na asili ya kuwepo kwake, hasa katika utamaduni wa heshima na aibu. *Aibu na kukosa heshima havihusiani na Mungu, bali vinahusiana na utamaduni.*
- **Tofauti ya mwanamume na mwanamke inapaswa kubaki ikitambulika.**
- *Mwanamume na mwanamke wanategemeana,* wanakamilishana bila ngazi za mamlaka, wala tofauti ya thamani au ya cheo.
- **Utukufu na heshima ya Mungu viko mbele. Hakuna kitu katika ibada kinachopaswa kuvuta macho mbali na Mungu.**

- Paulo anaikusanya mada hii ya jinsia katika sentensi moja inayoeleza kiini cha hadhi sawa, kama inavyohusu pia kanisa lililokusanyika, yaani ibada:

- *Kwa maana kama vile mwanamke alitoka kwa mwanamume, vivyo hivyo mwanamume huzaliwa na mwanamke; lakini vitu vyote vyatoka kwa Mungu.* [1 Wakorintho 11:12]

Sehemu hii tata, bila shaka, ina mengi zaidi kuliko mstari huu mmoja wa 10 (au 12), ulio katikati kabisa ya sehemu hii.

Kwa hiyo, kama ilivyokuwa kwa 1 Timotheo 2, inafuata *tafsiri yangu yenye maelezo ya sehemu nzima*, jinsi ningeieleza kwa kifupi:

Ni muhimu kwangu kwamba ninyi Wakorintho mtambue kwamba asili, yaani kichwa cha kila mwanamume, ni Kristo, Masihi. Kupitia kwake Adamu aliumbwa, na pamoja naye wanaume wote. Nanyi kama wanaume mmewekwa kuwa wake.

Kichwa cha mwanamke ni mwanamume. Kutoka ubavuni mwake Hawa alifinyangwa, ili awe mmoja naye. Yeye ni kichwa, mwanamke ni mwili. Mwanamume ni asili yake, naye pia amewekwa kuwa wake, kama mke, ili amsaidie na kumkamilisha.

Uhusiano huu tunauona pia kwa Kristo. Kichwa chake ni Mungu. Mungu alimzaa alipofanyika mwanadamu, Mwanawe, aliye sawa naye.

Mwanamume huko Korintho akiomba kwa sauti au akisema kwa unabii katika kusanyiko, naye amefunika kichwa chake, hilo ni jambo lisilo la heshima. Anajipa heshima yeye mwenyewe, si Kristo, kichwa chake. Kwa maana waabudu sanamu hufunika vichwa vyao wanapotoa dhabihu kwa sanamu. Bila kufunika kichwa mwanamume anaonyesha moyo wa unyenyekevu, na anampa heshima Kristo asiyeonekana.

Kwa wanawake ni kinyume chake. Wanawake wanaoomba na kusema kwa unabii katika kusanyiko, nao hawajifuniki, wanaleta aibu juu ya kichwa chao. Wanajiaibisha wenyewe na waume zao, yaani kichwa chao. Kwa maana kwa

nywele zilizo wazi wanavuta macho kwao wenyewe, badala ya kwa Mungu na kwa Kristo.

Mtu yeyote akidai kwamba wanawake hawahitaji kujifunika, hajalifikiria jambo hilo mpaka mwisho. Kwa maana mnajua kwamba huko Korintho mwanamke asiyejifunika anahesabiwa kama aliyenyolewa, na anafanana na mwanamke anayejiuza au anayetafuta kukutana kimwili na wanaume. Ikiwa hajifuniki wala kujitanda hadharani, basi kwa mantiki angepaswa pia kukata nywele zake au kunyolewa kabisa.

Ninajua kwamba hilo si lengo lenu katika dai lenu! Lakini katika jamii mnayoishi ndani yake, hayo ndiyo yangekuwa matokeo! Kwa hiyo msihatarishe kuwa kikwazo kwa watu wanaokuja kwenu na kuona jinsi desturi ya kawaida ya kujifunika hadharani inavyokataliwa kwenu.

Wanaume wasijifunike katika ibada, mbele za Mungu. Kwa maana mwanamume ni mfano wa Mungu na mng'ao wa utukufu wake. Mwanamke naye ni mfano wa Mungu, lakini zaidi ya hayo yeye ni mng'ao wa utukufu wa mwanamume. Uzuri wake ni ule wa mumewe, ambaye kutoka kwake aliumbwa na ambaye yeye ni mmoja naye.

Aliwezaje kuwa utukufu wake? Hakika si kwa sababu mwanamume aliumbwa kutoka kwake, bali kwa sababu yeye aliumbwa kutoka kwa mwanamume, kutoka ubavuni mwake. Na yeye si utukufu wa mwanamume kwa sababu mwanamume aliumbwa kwa ajili yake, bali kinyume chake. Yeye aliumbwa kwa ajili ya mwanamume, kwa sababu mwanamume alikuwa peke yake na alihitaji msaada.

Kwa hiyo, kwa sababu mwanamke ana thamani kubwa namna hiyo na ni baraka kubwa namna hiyo kwa mwanamume, ndiyo maana anapaswa kuamua mwenyewe juu ya kichwa chake, na kukitawala, kama atakifunika. Hakuna mtu anayeruhusiwa kumwamuru jambo hilo. Wala mume wake wala viongozi wa kanisa hawaruhusiwi kumwamuru asivae (au avae) kifuniko cha kichwa. Siku moja yeye atawahukumu hata malaika – basi hakika ataweza, na ataruhusiwa, kuamua katika jambo hili.

Lakini mwanamke, katika uhuru wake na uhuru wa kuamua, azingatie kwamba hayuko peke yake bila kumtegemea mumewe. Yeye hayupo bila mwanamume, wala mwanamume hayupo bila mwanamke. Wazo la Mungu daima lilikuwa mwanamume na mwanamke kuwa pamoja na kushirikiana. Katika umoja wa kichwa na mwili wanatenda pamoja, kwa kupatana, wakinyenyekeana, wakikamilishana.

Inamaanisha nini kwamba mmoja hayupo bila mwingine? Kumbukeni tena kuumbwa kwa wenzi wa kwanza. Mwanzoni mwanamke alitoka kwa mwanamume. Kutoka ubavuni mwake. Aliletwa kwake ili tena awe mwili mmoja naye. Lakini fikirini zaidi: Tangu hapo kila mwanamume anatoka kwa mwanamke. Bila mwanamume pasingekuwa na mwanamke, na bila mwanamke pasingekuwa na mwanamume. Wote wawili wana heshima sawa, thamani sawa na hadhi sawa, wakiwa ukamilisho kamili katika tofauti zao. Haya yote yalikuwa wazo la Mungu. Yeye ndiye kichwa ambacho kutoka kwake haya yote yametoka.

Kwa kuzingatia hayo nawauliza: Je, ni jambo la adabu mwanamke kumwomba Mungu hadharani, lakini bila kujitanda wala kujifunika? Hapana, mtakubali, si hivyo, kwa kuzingatia desturi za Korintho na za Dola la Kirumi. Kuna desturi na mila ambazo kwa watu ni kama sheria za asili. Mwanamume akiwa na nywele ndefu kinyume cha desturi ya kawaida, hilo linahesabiwa kuwa aibu. Hapa pia kwa wanawake ni kinyume kabisa. Nywele ndefu za wanawake ni utukufu wao, pambo lao la asili, linaloonekana hivyo. Nywele ndefu amepewa kama shela au vazi la kupamba, ili awe utukufu wa mwanamume.

Pambo hili, linaloonekana kuwa la kutamanika sana kwa wanaume, analipaswa kulifunika katika kusanyiko. Hapa si mahali pa kuvuta macho kwa utukufu huu, kama vile mwanamume anavyopaswa kuonyesha moyo wake wa unyenyekevu kwa kichwa kisichofunikwa. Kwa maana jambo ni heshima na utukufu wa Mungu na wa Kristo.

Mtu yeyote huko Korintho akitaka kubishana juu ya jambo hili na kuitilia shaka desturi hii ya kufunika kichwa, anapaswa kujitambua kwamba jambo hilo halipo mahali popote. Kama vile mnavyotaka kuwaamuru wanawake wasivae kifuniko cha kichwa. Hakuna kanisa linalofanya jambo kama hilo; kwa hiyo shikeni kile

kinachohusu kufunika kichwa kwa kawaida, kilicho cha heshima, na kisichomkwaza mtu yeyote.

13 Mwanamume kama kichwa – unyenyekevu wa upande mmoja?

Si chini ya mara saba Paulo na Petro wanawaambia wake kwamba wanapaswa kuwanyenyekea waume zao, hata wakati waume hao si waamini na hawatendi kwa upendo. Wakati huo ilikuwa kawaida kabisa, wala si jambo jipya, kwamba wanawake walilazimika kutenda hivyo. Mume alikuwa bwana wa nyumba. Yeye alitawala, na wote walikuwa chini yake: mke (au wake), watoto, watumwa na wengine walioishi nyumbani. Mwanafalsafa mkuu Aristotle alikuwa ameipanga nyumba ya zamani hivyo, kutoka juu kwenda chini, kwa ngazi za mamlaka zilizo wazi. Hivyo ndivyo watu walivyoishi, na hivyo ndivyo kulivyoleta utulivu na mpangilio katika dola na katika jamii ya kale. Kwenda kinyume cha hayo hakukuvumiliwa. *Huo haukuwa mpango bora wa Biblia, kwa maana mpango huo unawaeleza mwanamume na mwanamke kama wenzi wenye hadhi sawa, bila ngazi za mamlaka. Lakini ndivyo ilivyokuwa imekuwa, kama ilivyotabiriwa baada ya anguko (Mwanzo 3:16).* Ni muundo huu hasa wa kijamii ambao Injili inakutana nao katika Dola lote la Kirumi.

Kwa nini unyenyekevu unasisitizwa hivyo, na je, unahusu leo vilevile? Wanawake wengi waliona nafasi yao kuwa ngumu kuvumilia na isiyo na njia ya kutokea. Walijipatanisha nayo kadiri ilivyowezekana. Mara nyingi walikuwa wadogo sana kuliko waume zao, walikuwa mali yake, hawakuwa na sauti, walikuwa na uhuru kidogo sana na hawakuwa na haki. Ndoa ya mapenzi haikuwepo! Unyenyekevu ulikuwa zaidi mzigo na kulazimishwa kuliko furaha. *Sasa, wakiwa wanaomkiri Yesu, wameingia katika uhusiano ulio hai na Yesu Kristo. Wanaishi pamoja naye sasa, na sasa wanaweza kujifunza kuwanyenyekea waume zao kwa moyo, kama kwa Bwana.* Uhuru ambao Injili ilikuwa imewaletea, na heshima ambayo iliwarudishia kama wanawake, havikupaswa kuwa sababu ya kuwaasi waume zao. Mitume wanatilia mkazo mkubwa kwamba kwa mwenendo huu Injili isipate sifa mbaya katika jamii ya wakati huo.

Waume, kama mabwana wa nyumba, katika ulimwengu huu wa kale wanaonekana kama kichwa cha mwanamke. Kama nilivyokwisha kusema, huo si

mpango bora wa Biblia, bali ni hali halisi ya maisha, ambayo haipimwi zaidi. Lakini inapewa maana mpya. *Kwa maana mahali popote katika Agano Jipya wanaume hawaamriwi kutawala vizuri au kutawala kwa hekima. Kuwa kichwa kunapewa maana mpya chini ya kielelezo cha Bwana Yesu Kristo (Waefeso 5:21-33):* Kichwa, yaani mume, anapaswa kumpenda mke wake kama nafsi yake, kumpenda hata kujitoa mwenyewe. Anapaswa kumlisha na kumtunza.

Maneno haya yaliposomwa katika kanisa la nyumbani lililokusanyika, kila mkazi wa nyumba ya zamani aliguswa moja kwa moja. Hilo lenyewe lilikuwa jambo lisilo la kawaida. Lakini si hilo tu, kwa maana kile ambacho Paulo aliwadai wanaume kilikuwa cha mapinduzi. Mwenendo wa namna hiyo wa mume na mke kati yao, na kwa watoto na watumwa, uliufanya muundo wa mfumo dume wa nyumba kuwa aina ya "mfumo dume wa upendo". Na hivyo muundo wa mwanamume na mwanamke ulianza kukaribia kile Mungu alichotaka mwanzoni. Bila kuishambulia miundo ya kijamii ya wakati huo. Kufanya hivyo kungeidhuru Injili kupita kiasi. Miundo hii imara ya ulimwengu ulioanguka inadhoofishwa kutoka ndani, inalainishwa na kubadilishwa na upendo wa Kristo.

Vivyo hivyo kwa watumwa walioongoka. Walipaswa kuwanyenyekea mabwana zao. Leo hakuna mtu ambaye angepata wazo la kuuhalalisha utumwa kwa maneno haya ya mitume. Wakristo walifanya hivyo pia mpaka karne ya 19. Katika zama za kale utumwa ulikuwa sehemu imara ya jamii, iliyohusu maisha yenyewe. Kwetu leo jambo hilo haliwaziki tena. Utumwa haukuwa kamwe mapenzi ya Mungu – unawadharau wanadamu. Hata hivyo mtumwa aliyeongoka sasa anahimizwa kutumika kwa moyo, kana kwamba anamtumikia Bwana. Vivyo hivyo mabwana wanahimizwa kuwatendea watumwa wao kwa wema, hasa kwa sababu wengi wao sasa walikuwa ndugu zao. Katika Kristo sasa hapakuwa tena na watu huru na watumwa.

Kwamba mitume walishughulikia mpangilio wa nyumba ya zamani katika muundo huu (mume, mke, watoto, watumwa), kunaonyesha wazi kwamba maagizo haya hayakuandikwa kwetu, bali kwa ajili yetu. Tofauti ni kwamba muundo wetu wa kijamii leo haujui tena utumwa, wala nyumba ya zamani pamoja na *pater familias* wake, yaani baba wa nyumba anayetawala. Mwanamume

na mwanamke wana haki sawa kisheria. Na kwa hilo tunaweza tu kushukuru. Leo kuna nyumba nyingi ambamo watu kadhaa wanaishi pamoja, kuna nyumba nyingi za mtu mmoja na makao ya wazee, ambayo hayakuwepo wakati huo, na kwa sababu hiyo hakuna pia maagizo ya mitume yanayolingana nayo.

Paulo anaonyesha wazi kwamba si *pater familias* aliye mtawala wa nyumba, bali Kristo ndiye Bwana juu ya wote. Wote kwanza wanawajibika kwa Bwana huyu wa mbinguni.

Basi tufanye nini na maagizo haya?

Mtazamo ulioenea sana ni kwamba unyenyekevu wa mwanamke umesimikwa katika mpangilio wa uumbaji. Lakini mpangilio pekee ulio mwema ni ule wa kabla ya anguko. Bila ngazi za mamlaka, bila mwanamume kuwa kichwa, na bila unyenyekevu wa upande mmoja wa mwanamke. Ni baada ya anguko tu ndipo yalipotokea machafuko, ambamo mwanamume anamtawala mwanamke bila haki na bila mamlaka aliyopewa. Sisemi kwamba jambo hili daima na kimsingi lilikuwa baya, lakini hakuna mtu ambaye angetamani lirudi, sawa na utumwa. Kwa hiyo kwa kweli tunapaswa kuyaelewa maneno haya ya Biblia pia kwa kuzingatia mazingira yake ya kihistoria.

Hilo halimaanishi, kama mtu angeweza kuhitimisha haraka, kwamba hatulichukulii tena Neno la Mungu kwa uzito. Kinyume chake, maagizo haya ya unyenyekevu na ya upendo yakitekelezwa hivyo, yanapatana na mpango bora wa Mungu. Lakini kuna njia iliyo bora zaidi, ambayo Paulo na Petro wenyewe wanaipendekeza. Paulo anazungumza juu ya *kunyenyekeana* (Waefeso 5:21), kisha analeta uhusiano wa ndoa kama mfano mmoja ambapo jambo hili linatekelezwa. **Kwa kweli mke naye anapaswa kumpenda mumewe, ingawa jambo hilo linadaiwa mara moja tu katika Agano Jipya. Na vivyo hivyo mume anapaswa kumnyenyekea mkewe. Hivyo ndivyo Petro anavyosema kwa "Kadhalika ninyi waume", anaporejea katika 3:7 kwenye 3:1, ambapo anawahimiza wanawake kunyenyekea. Zaidi ya hayo anasema kwamba sisi sote tunapaswa kujifunga kwa nguvu moyo wa unyenyekevu, kila mmoja kwa mwenzake (1 Petro 5:5).**

Ndoa ya leo haiwezi kuendeshwa kama katika zama za kale. Wengine wanajaribu kwa namna iliyolainishwa. **Lakini unyenyekevu ukitetewa kwa mpangilio wa uumbaji ulioeleweka vibaya, hilo si la kibiblia, hata pale linapofanya kazi vizuri.** Unyenyekevu wa Kikristo (yaani ule kati ya waamini wenzetu, pamoja na waume na wake walio waamini) si wa kitumwa wala wa kudhalilisha. Ni heshima ya unyenyekevu, ya uaminifu na ya upendo, ushirikiano na kusaidiana. Kama moyo wa unyenyekevu na upole, unyenyekevu unapaswa kuwa tabia ya kawaida ya Kikristo. Na kwa hali iliyo bora kabisa unapaswa kuwa wa pande zote mbili.

Mimi mwenyewe nilipata picha hii, na nimeiona pia kwa wanaume wengine, kwamba tunayapokea maonyo kama hayo, kama unyenyekevu wa upande mmoja, bila hisia yoyote. Kwani wanaohusika ni wanawake, wala si wanaume. Tunayaelewa kama tulivyofundishwa, na kama sisi wenyewe tulivyolelewa katika makanisa yetu, na kwa sehemu pia katika jamii. Kwa bahati mbaya jambo hilo linaonyesha mwelekeo wa mioyo yetu.

Kwa nini hatuzindukii, wakati kwa mtazamo wa kwanza wanawake wanawekewa mipaka, ili tuulize jinsi mistari husika ya Biblia inavyopaswa kueleweka? Tunakubali kwa urahisi zaidi kitu ambacho, kama kingetuhusu sisi, tungekitilia shaka. Na tuache mioyo yetu ibadilishwe, tukaende shuleni kwa Yesu na kwa Paulo.

14 Hakuna mtu mume wala mtu mke

Wagalatia 3:28 hunukuliwa mara nyingi linapokuja suala la majukumu ya kijinsia:

> [Wagalatia 3:26-28] *kwa maana ninyi nyote mmekuwa wana wa Mungu kwa imani katika Kristo Yesu. Kwa kuwa wote mliobatizwa katika Kristo mmemvaa Kristo.*
>
> *Hakuna Myahudi wala Myunani, hakuna mtumwa wala huru, hakuna mtu mume wala mtu mke (hakuna wa kiume wala wa kike); kwa maana ninyi nyote mmekuwa mmoja katika Kristo Yesu.*

Mara nyingi ninasikia kwamba Paulo hapa anazungumza juu ya wokovu, ambao uko wazi kwa makundi yote ya kitaifa na ya kidini yaliyotajwa hapa, na mwishowe kwa jinsia zote mbili, bila tofauti. Wanasema jambo ni kuwa ndani ya Kristo, lakini si maisha yetu halisi katika uumbaji ulioanguka. Huko tofauti hizi bado zingekuwepo.

Lakini Paulo analishughulikia jambo gani moja kwa moja mwanzoni mwa barua? Petro na Wayahudi walijitenga na watu wa mataifa, ili wakae kula katika meza tofauti. Hilo ndilo lililokuwa tatizo linaloshughulikiwa na Wagalatia 3:28. Yaani tatizo la kanisa la vitendo kabisa, ambalo mstari huu unataka kulitatua.

Ni kweli, tunabaki tulivyo, lakini kwa wote kunaongezeka kitu kikubwa kuliko kile tulicho kwa kabila, tabaka au jinsia: kuwa wana. Paulo anazungumza juu ya hadhi ya zamani ya kuwa mwana. Hadhi hiyo ilijumuisha marupurupu na heshima, haki na urithi. Haikuwahusu binti. *Hadhi ya kuwa wana wa Mungu anawapa waamini, wanaume kwa wanawake!*

Katika dini ya Kiyahudi wokovu, na kile kilichoeleweka kuwa wokovu katika Agano la Kale, ulikuwa tayari unapatikana kwa makundi yaliyotajwa hapa. Myunani alipokelewa kama mwongofu, kwa sharti la kutahiriwa. Watu huru na watumwa walikuwepo katika taifa la Israeli, kama walivyokuwepo wanaume na wanawake. *Paulo asingesema jambo jipya sana. Maelezo haya kwa mtazamo wa wokovu si mabaya, lakini si yote.*

Jambo ni zaidi, yaani mtazamo juu ya mwanadamu. Kwa kiini chake mstari huu 28 unasema kwamba wanadamu wote ni mfano wa Mungu, wote wana heshima sawa, na kama wenye dhambi wana tatizo lilelile: Wanamhitaji Kristo, nao wanampata Kristo. Jozi hizi tatu zingeweza kuendelezwa: wazee na vijana, maskini na matajiri, wenye nguvu na dhaifu, watoto na wazazi, watu wenye ulemavu na wasio nao, walio safi na wasio safi kwa mujibu wa sheria za ibada. Kwa Wagalatia, kwa namna inayoeleweka, jambo la kwanza ni kwamba sasa Wayahudi na watu wa mataifa katika familia ya Masihi wote ni sawa na wote ni mmoja. Wote ni wana wa Mungu. Katika kanisa tunakutana na kila mtu kama mwana wa Mungu. Tofauti nyingine zote ambazo bado zipo zinarudi nyuma, wala haziamui tena matendo yetu na maneno yetu sisi kwa sisi.

Paulo anayataja makundi haya matatu kwa sababu katika ulimwengu usiokombolewa yako katika mvutano kati yao. *Katika kanisa tofauti hizi hazipaswi kuwa sababu ya mapigano.* Wayahudi walijiona kuwa watu wateule wa Mungu, na waliwadharau watu wa mataifa. Bila kutahiriwa hao wasingeweza kuwa sehemu ya watu wa Mungu. Watumwa walikuwa mali iliyonyonywa. Hawakuwa na thamani, hawakuwa na sauti wala haki. Wanawake wakati huo nao walikuwa mali, na wenye thamani ndogo kuliko mwanamume. Nao pia hawakuwa na sauti, na walikuwa na haki chache. *Katika Kristo sasa tunakutana sisi kwa sisi kama Mungu alivyotaka daima. Wote, kwa ubatizo na imani, wanakuwa wanaomkiri Kristo. Tofauti zote za kijamii, za kikabila na za ngazi za mamlaka zimekwisha katika Kristo.* Katika kanisa kuna ndugu wa kiume na dada tu. Huko tofauti hizi hazipaswi tena kuwa na nafasi yoyote mbele za macho ya Mungu. *Ikiwa wanawake na wanaume wana heshima sawa, basi wote wawili wanaweza kutekeleza huduma zote zilizopo katika kanisa. Hilo ni hitimisho la kimantiki, hata kama mstari huu hauhusu huduma.*

Paulo hapa anachukua maneno "mwanamume na mwanamke" kutoka Mwanzo 1:27. Hatetei aina fulani ya kuwepo bila jinsia. Katika 1 Wakorintho 11 anasisitiza kwamba wanawake, wanapoomba au kusema kwa unabii katika ibada, wanapaswa kuonekana wazi kama wanawake, na kwamba wanaume wanapaswa kuonekana kama wanaume; huenda Paulo alijua sura mbalimbali za tamaduni za kipagani na za desturi za ibada ambamo jinsia ilifichwa kwa makusudi, au hata kufutwa, lakini hilo silo linalozungumziwa hapa.

Mpangilio wa uumbaji na mpangilio wa wokovu haviwezi kupingana. Mpangilio wa wokovu unarejesha mpangilio wa uumbaji wa asili, uliotakwa na Mungu. Ndani yake mwanamume na mwanamke wana hadhi sawa. Injili ina matokeo yanayoponya. Kwanza katika kanisa, yaani kati ya watu waaminio. Ni mabadiliko mazuri na yanayopindua mambo. Ni nguvu ya wokovu, inayoweza kufungua miundo ya dhambi ya maelfu ya miaka, na kubadilisha na kuokoa tamaduni na mataifa mazima. Mwishowe, kukomeshwa kwa utumwa, demokrasia yetu, haki zetu za uhuru, na usawa wa haki wa jinsia, navyo kwa sehemu vinatokana na neno hili la Paulo. Vimeonyesha matokeo yake katika jamii kwa muda mrefu. *Katika kanisa hatupaswi kubaki nyuma ya hayo kuhusu majukumu ya wanaume na wanawake.*

Ingawa mstari huu hauzungumzi juu ya majukumu haya, hatuwezi kusema kwamba hakuna uhusiano wowote. *Mstari huu ni msingi ambao juu yake dada wako huru, bila tofauti au unyenyekevu wa upande mmoja, kutekeleza kila huduma ambayo wamepewa karama au uwezo wa kuifanya.* Kwa hilo haihitajiki sheria ya mgawo wa nafasi, bali kutendeana kwa moyo wa unyenyekevu na kwa hekima.

Wagalatia 3:28 lazima lichongwe mioyoni. Mungu hamtazami mtu kwa upendeleo; basi nasi tusifanye hivyo (Warumi 2:11; Yakobo 2:1).

15 Ungamo letu la hatia

"Ndugu wenye uanaume" – hilo ni nini? Katika 1 Wakorintho 16:13 Paulo anawahimiza dada na ndugu wawe kama wanaume, yaani wenye ujasiri, na wawe hodari. Hilo halipingani na uanamke, bali na mwenendo wa woga. Uanaume ningependa kuufasiri hapa hivi: Sisi wanaume lazima tuwe wenye uanaume kwa kuthubutu kutamka ungamo la hatia mbele ya dada zetu katika Kristo, ambalo limechelewa zamani, na kufuatisha matendo yanayolingana nalo. *Sisi wanaume tulijidai haki ya kuwa na neno la mwisho katika kufasiri, na pamoja nayo haki ya kuwa na neno la mwisho katika kutenda, ambayo kwayo tuliwatenga wanawake na huduma katika kanisa.*

Tulidhani tunamtumikia Mungu, kumbe tulisababisha kinyume chake!

Mungu, Yahwe Elohim, Muumba wa mwanamume na mwanamke, utusamehe kwamba tulifikiri, tulidai na tulitenda kana kwamba dada hawana hadhi sawa nasi, bali hadhi ya chini. Si wenzi wa kututazama uso kwa uso, bali ngazi moja chini yetu.

Bwana Yesu, utusamehe kwamba tulidhani wanawake wanapaswa kunyamaza na kujizuia katika maisha ya hadharani.

Utusamehe kwamba tulidhani hukutaka wakutangaze wewe na ukweli wako hadharani.

Dada wapendwa, tusameheni mtazamo huu mbaya, ambao tulidhani ni wa kimungu na wa kibiblia! Tusameheni kwamba katika hali fulani tuliwafanya muwe na dhamiri mbaya bila haki.

Tusameheni kwamba tulijadili na kuamua mambo na maswali muhimu bila ninyi. Hatukutafuta ushauri wenu!

Sisi wanaume tumeshindwa. Mara nyingi, bila kujitambua, tulikuwa watu wenye ubinafsi, wanaotawala, wanaojiona wanajua kuliko wote. Vipofu juu yetu

wenyewe. Vipofu juu yenu ninyi wanawake, na juu ya miito yenu na karama zenu.

Tusameheni pale tulipokuwa waoga, tukawasukuma mbele na kuwategemea ninyi, pale ambapo tungepaswa kusimama kama wanaume na kutangulia, na ninyi mlitarajia hivyo kwa haki.

Tusameheni kutojali kwetu juu ya yale yaliyokuwa magumu kwenu, na yale ambayo hamkuwahi kuyaelewa. Hatukuwahi kuwauliza mnajisikiaje kuhusu jambo hilo. Tusameheni kwamba hatukuwauliza mnavyohisi juu ya mitazamo na mafundisho haya ya kibaguzi.

Tunasikitika. Tulikosea.

Kuweni huru! Mtumikieni Bwana kwa furaha!

Tutawaunga mkono – kama vile ninyi mlivyotuunga mkono sikuzote, licha ya yote tuliyoyafanya.

16 Mwisho

Wakristo wengi, ambao Biblia ndiyo kipimo chao pekee, wamelimaliza zamani "swali la wanawake", na wamewafungulia dada njia. Katika maisha yangu, kwa bahati mbaya, uelewa huu ulikuja kwa kuchelewa sana. Kwa hiyo hata kitabu hiki kwa kweli kimepitwa na wakati, kwa maana zamani ingepaswa kutambuliwa wazi kwamba hatuwezi kukosa huduma ya dada katika maeneo *yote* ya maisha ya kanisa. Sisi wanaume tunajidhuru wenyewe tu tukishikilia mtazamo wa ngazi za mamlaka kuhusu mwanamume na mwanamke. Lakini kamwe haichelewi kubadili imani yetu.

Maswali yanayoshughulikiwa katika kitabu hiki yamekwisha kutatuliwa zamani katika sehemu nyingi, nami ninakuja nyuma kama mchelewaji. Vita vilikwisha kupiganwa zamani. Wengine wamepigana katika mstari huu wa mbele katika miaka 30 iliyopita. Kutokana na kazi zao za kitheolojia nimefaidika sana.

Mada zenye kina zaidi sana zinakuja kwa kanisa. Mada zinazovuruga kwa nguvu swali la jinsia ziko leo katika ajenda, na zinaletwa kwa nguvu katika mtazamo wa jamii, kwa mfano kubadili jinsia (transsexuality). Kwa hayo sisi kama Wakristo katika jamii yetu lazima tuwe na majibu. Sisi Wakristo lazima tushikilie kwa uthabiti kwamba wazo la Mungu la jinsia mbili ni la ajabu, na lazima litetewe. Lakini ikiwa bado tunazungumza kama wanawake wanaruhusiwa kusema na kufundisha katika kanisa, basi tutapoteza kabisa umuhimu wowote, na hata katika mada zilizo za wakati huu kweli hatutachukuliwa tena kwa uzito wala kusikilizwa.

Mojawapo ya mada hizi za wakati huu ni transhumanism, mtazamo unaomweleza mwanadamu kwa namna tofauti kabisa na Biblia – hapo jambo ni zaidi sana kuliko swali la jinsia. Hapa mbele ya macho yetu unajitokeza ujenzi mwingine wa mnara wa Babeli, unaopatana na picha ya nyakati za mwisho, kama Biblia inavyotueleza.

"Na tuwe Wakristo wanaoishi mbele ya ulimwengu huu kwa mfano wa ushirika wa upendo kati ya mwanamume na mwanamke katika ndoa, familia na kanisa. Na tuwe wabeba matumaini katika jamii iliyochanganyikiwa na kupoteza mwelekeo, inayotafuta vielelezo vya kweli na vya dhati vya majukumu. Na tuwe vielelezo vinavyojulikana kwa heshima na kuthamini jinsia nyingine. Hapo, na hapo tu, watu wa leo watatuona na kutuchukulia kwa uzito hata kidogo."

Gabriele Singer

Kama mwanamume na mwanamke

Kupenda, kuongoza, kufundisha

Bora pamoja!

Bora kwa ushirika!

Bora kila mmoja na mwenzake!

"Ninaona katika Neno la Mungu kwamba Yesu, aliyetungwa mimba na mwanamke bila mwanamume kuhusika, hakuwanyamazisha wanawake, bali kinyume chake aliwahimiza kusema. Kwamba aliona vema mwanamke kuketi miguuni pa rabi na kujifunza, kama Paulo alivyoketi miguuni pa Gamalieli. Na kwamba alimwacha mwanamke amfanyie huduma muhimu ya kikuhani, na kupokea kutoka kwake upako wake kwa ajili ya maziko yake. Wanawake

walikuwa wa mwisho msalabani na wa kwanza kaburini. Maneno 5 kati ya 7 'maneno ya msalabani' yameshuhudiwa na kupokezwa na wanawake tu (isipokuwa askari wa Kirumi), na matukio muhimu kuliko yote ya historia ya wokovu yalishuhudiwa na wanawake peke yao. Yesu kwa makusudi aliwatokea wanawake baada ya kufufuka kwake, akawapa kazi ya kuwaambia ndugu zake kwamba amefufuka. Angefanya nini zaidi ili kuweka wazi mara moja na kwa wote kwamba usawa kamili wa mwanamke katika kanisa la Mungu lililokombolewa ni kusudi lake la asili lisilobadilika?" Christian Beese

Kama ugonjwa usiotibika, kama magugu ya zamani sana, yenye mizizi imara na mirefu, yanayoenea kila mahali, mtazamo wa wanaume Wakristo kuhusu wanawake tangu mwanzo umekuwa mwangwi wa mazingira yao, na kwa bahati mbaya pia wa mioyo yao. Ukitekelezwa kwa kujua au bila kujua, kwa ukali, kwa kiasi, hata kwa namna ya upendo, hata hivyo hakuna njia nyingine isipokuwa kurudi kwenye ukweli wa kibiblia, na kwa hiyo wa kimungu, ambao peke yake unaweka huru.

Hans-Jörg Ronsdorf

"Si njia rahisi kutoka katika namna ya kufikiri ya mfumo dume hadi namna ya kufikiri inayowajali wanawake. Inahusisha kwamba tuwazie upya kila kitu tulichodhani kwamba tunakielewa juu ya ulimwengu wetu na jinsi unavyofanya kazi, juu ya imani yetu na uhusiano wetu na Mungu, sisi kwa sisi, na na ulimwengu wetu. Ni badiliko gumu kama lile lililowakabili mababu zetu, walipohama kutoka kuuelewa ulimwengu kwa dunia kuwa katikati hadi kuuelewa kwa jua kuwa katikati. Wanasayansi wa kwanza waliopendekeza kwamba dunia inalizunguka jua, na si kinyume chake, walitengwa na kanisa, kwa sababu watu waliamini kwamba jambo hilo lilikuwa tishio kwa uweza wa Mungu. Vivyo hivyo ni vigumu sana kujitoa katika mtazamo wa ulimwengu wa mfumo dume, ambamo inakubalika kuwa kawaida kwamba wanawake wanaongozwa na kutawaliwa na wanaume, na kwamba mifumo na taasisi zinapangwa na kuongozwa na wanaume. Mtazamo wa ulimwengu wa usawa wa haki (egalitarian) ni mtazamo unaowaona wanawake na wanaume katika uhusiano wa kutegemeana, wanaogawana mamlaka, wanaozitambua karama za kila mmoja,

kuzikuza na kuziachilia. Na wanaotendeana kwa heshima sawa na hadhi sawa." Barbara Reid

"Aliyeshikwa na roho ya Injili atakubali kwamba ufahamu wa mfumo dume juu ya majukumu, unaowachukulia wanawake kama watoto na kuwalemaza kwa ajili ya ufalme wa Mungu, si tu ni udhalimu, bali umeliletea kanisa la Mungu madhara yasiyoelezeka. Hata kama jambo hili halikutokea kamwe kwa nia mbaya, katika roho ya kugombania mamlaka au hata ya kudhalilisha kwa makusudi, bali mara nyingi kwa sababu ya kutoelewa Maandiko Matakatifu kwa namna ya kusikitisha, hata hivyo sasa ni wakati wa kuyahoji kwa ujasiri mapokeo yanayoshusha heshima ya watu, na kuyaacha, ili wanawake nao waweze kusimamisha miguu yao 'mahali penye nafasi', na hatimaye wapate kwa shukrani ukombozi kamili uliopatikana kwa Yesu Kristo." Hartmut Krüger

Kuyaficha mazingira ya kitamaduni ya maandiko ya Biblia hakuwafanyi watu washike maneno ya maandiko; bali maneno ya Biblia mara nyingi, kama si mara nyingi kuliko zote, yanakuwa skrini ambayo juu yake imani za kitamaduni za wakati wao wenyewe zinaonyeshwa. Kile ambacho Wakristo wengi wa kiinjili walihubiriwa kama ukweli wa milele wa Biblia, kwa kweli ni zao la karne ya 19 na ya 20. Kwa hiyo kusimama kwa ajili ya usawa wa haki wa wanawake katika huduma ya kanisa hakufuati roho ya zama ya leo ya ufeministi, kwa maana huko kwa muda mrefu sasa jambo ni madai mapana zaidi sana. Huko jambo ni kubadilishana majukumu kama yalivyokuwepo mpaka karne ya 20, au kuifuta kabisa jinsia yenyewe. Mtu atajifunzaje, katika maswali yenye mabishano, hata kujadili kwa dhati misimamo tofauti, ikiwa kwa miongo mingi amezoezwa, na amepigania, kulazimisha maungamo ya kidogma au imani?

Thorsten Dietz

17 Vitabu vingine vya mwandishi

Vitabu vifuatavyo vyote vimechapishwa kwa Kijerumani (kwa Kijerumani).

Und die Toten leben doch (Hata Hivyo, Wafu Wako Hai), Bielefeld, 1992

Seitenwechsel – Von Adam zu Christus (Kubadili Upande – Kutoka kwa Adamu hadi kwa Kristo), Bielefeld, 2011

Entrückung, Himmel, Ewigkeit – Ein neuer Blick auf alte Themen (Kunyakuliwa, mbingu, umilele – mtazamo mpya juu ya mada za zamani), Nürnberg, 2015

Gottes Lamm, Golgota und die Ewigkeit (Mwanakondoo wa Mungu – Golgotha na umilele), Wuppertal, 2015

Fantastische Himmelwelt, Lehre und Leben der Himmelwelt im Epheserbrief (Ulimwengu wa ajabu wa mbinguni – mafundisho na maisha ya ulimwengu wa mbinguni katika Waraka kwa Waefeso), Nürnberg, 2016

Gott spricht, Eine erklärende Übertragung der allgemeinen Briefe und der Offenbarung (Mungu Anasema. – Tafsiri yenye maelezo ya nyaraka za jumla na ya Ufunuo), Sulzberg, 2017

Epheser, nacherzählt, erklärt für heute (Waraka wa Paulo kwa Waefeso – imesimuliwa upya, imefafanuliwa, kwa ajili ya leo), Sulzberg, 2018

Gods good Gospel, Gottes gutes Evangelium (Injili Njema ya Mungu), Sulzberg, 2019

Markus, nacherzählt, erklärt für heute (Injili ya Marko – imesimuliwa upya, imefafanuliwa, kwa ajili ya leo), Sulzberg, 2019

Galater, nacherzählt, erklärt für heute (Waraka wa Paulo kwa Wagalatia – imesimuliwa upya, imefafanuliwa, kwa ajili ya leo), Sulzberg, 2020

Die Briefe des Johannes, nacherzählt, erklärt für heute (Nyaraka za Yohana – imesimuliwa upya, imefafanuliwa, kwa ajili ya leo), Sulzberg, 2020

Frauen, vergebt uns! – Die Rolle von Frau und Mann (Wanawake, Tusameheni! – Nafasi ya mwanamke na mwanamume), Sulzberg, 2020

Ein König voller Pracht – Die gute Botschaft von Jesus, dem Messias (Mfalme Aliyejaa Utukufu – Habari njema kuhusu Yesu, Masihi), Augsburg, 2022